KERKENVISIE HOLLANDS KROON

OVER DE **BETEKENIS** EN **TOEKOMST** VAN **KERKGEBOUWEN** IN DE GEMEENTE

FEBRUARI 2022

gemeente Hollands Kroon

VOORWOORD

Al eeuwen zijn kerken een plek waar mensen uit alle lagen van de gemeenschap samen komen. Hollands Kroon kent een lange en rijke geschiedenis van religieuze activiteit. Zo gaan de geschriften over de aanwezigheid van een kerk op Stroe terug naar de 8e eeuw. Het fundament van de huidige Michaëlskerk op Oosterland dateert uit het begin van de 12e eeuw en behoort daarmee tot één van de oudste gebouwen in ons land. En op de terp in Haringhuizen wordt vermoed dat daar al in 1325 de eerste stenen kerk werd gebouwd. De unieke en veelzijdige geschiedenis van onze streek is er met recht een om trots op te zijn. De kerkgebouwen maken deze geschiedenis tastbaar en beleefbaar.

In de huidige tijd zijn er veel uitdagingen voor eigenaren van kerkgebouwen. Veel kerkgemeenschappen krimpen en de meeste taken rusten op de schouders van vrijwilligers. Niet alle kerkgebouwen zijn daardoor meer in religieus gebruik. In de Ankerkerk in Hippolytushoef is bijvoorbeeld een kinderopvang gevestigd en de Eben Haëzerkerk in Kolhorn is een woonhuis geworden. Soms wil de eigenaar van een kerk tot herbestemming overgaan. Dit wekt veel emoties op bij gelovigen, omwonenden en andere belanghebbende. Met zorgvuldige afwegingen moet herbestemming mogelijk zijn. Actuele thema’s als energietransitie en verduurzaming zijn ook voor kerkgebouwen van steeds groter belang.

Het is daarom tijd om inzicht te krijgen in alle kerkgebouwen in Hollands Kroon en te bepalen hoe we hier als gemeente in de toekomst mee omgaan.

Voor het verkrijgen van een goed beeld zijn kerkgebouwen bezocht en gesprekken gevoerd met eigenaren, bestuurders en beheerders. Ook is er gesproken met stichtingen en verenigingen die zich bezighouden met het organiseren van culturele- en maatschappelijke activiteiten in de kerk. Er zijn drie digitale bijeenkomsten geweest en door een enquête is er input van inwoners opgevraagd.

Deze visie geeft u een overzicht van alle kerkgebouwen in Hollands Kroon. De concrete voorbeelden zijn bedoeld ter inspiratie en de informatie kan zorgen voor nieuwe kansen en thema's om met elkaar over in gesprek te gaan. Tenslotte is beschreven wat u mag verwachten van de gemeente in de toekomst als het gaat om kerkgebouwen. Want deze visie laat bovenal zien dat kerkgebouwen bijzonder zijn en ieders aandacht verdienen.

Theo Meskers
Wethouder Monumenten, Kunst en Cultuur

INHOUD

1. De kerkenvisie in context **05**

2. Situatieschets **13**

2.1 Overzicht gebouwen 15
2.2 Cijfers 19
2.3 Cultuurhistorische betekenis 21
2.4 Religieuze betekenis 22
2.5 Sociaal-maatschappelijke betekenis 26
2.6 Resultaten enquête 27

3. Actuele thema's **29**

3.1 Kerkgebouw: onderhoud en herbestemming 30
3.2 Mensenwerk: eigenaarschap en beheer structuren 45

4. Rol van de gemeente **52**

5. Totstandkoming kerkenvisie **57**

Bijlage: Kerkenpaspoorten **59**

1. DE KERKENVISIE IN CONTEXT

De aanleiding voor deze kerkenvisie komt voort uit ontwikkelingen die zich op landelijke schaal voltrekken. Nederland telt ruim 7100 kerkgebouwen. Door terugloop van kerkbezoek en het vergrijzen van zowel kerkgemeenschappen als vrijwilligersbestanden staat het toekomstbestendig beheer van veel kerkgebouwen onder druk. De huidige coronacrisis zorgt momenteel voor een verdere toename van deze (financiële) druk.

Een kwart van de kerkgebouwen in Nederland is inmiddels niet meer in religieus gebruik. Er wordt verwacht dat dit aantal de komende jaren nog verder zal oplopen. Ook binnen de gemeente Hollands Kroon zullen op termijn verschillende kerkgebouwen van eigenaar veranderen en daarmee nieuwe functies krijgen.

< Klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

1.1 Een kerkenvisie voor Hollands Kroon

De huidige ontwikkelingen in de maatschappij vragen om een visie die ingaat op het behoud van religieus erfgoed en de rol die de gemeente in deze context voor zichzelf weggelegd ziet. In 2018 bood het programma 'Toekomst Religieus Erfgoed' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed gemeenten in Nederland de mogelijkheid om hun eigen 'Kerkenvisie' te ontwikkelen. Dit is een strategische visie op de toekomst van monumentale en niet-monumentale kerkgebouwen die wordt ontwikkeld in samenspraak met eigenaren van die gebouwen, inwoners en erfgoedorganisaties.

In de gemeente Hollands Kroon staan 33 (voormalig) kerkgebouwen. Een deel daarvan is sociaal en financieel vitaal, een deel ervan heeft te maken met een toenemende druk op het beheer en een deel is reeds herbestemd tot woning, dorpshuis of culturele locatie. De verwachting is dat in de komende decennia meerdere kerkgebouwen binnen de gemeentegrenzen hun religieuze functie zullen verliezen. Zij kunnen een nieuwe functie krijgen, maar soms is sloop een onvermijdelijke optie.

Kerkgebouwen zijn voor verschillende mensen, om verschillende redenen, erg belangrijk. Naast hun religieuze en sociale functie zijn ze vaak beeldbepalend in het landschap of vertegenwoordigen ze een belangrijke cultuurhistorische waarde. Voor inwoners zijn ze vaak een belangrijk onderdeel van de identiteit van hun dorp of streek.

Dit maakt het formuleren van een eenduidige visie op de toekomst voor deze gebouwen erg complex, ook omdat het onderwerp van eigenaarschap en herbestemming soms erg gevoelig kan liggen. Ieder kerkgebouw is daarnaast onderdeel van een lokale context, waardoor vraagstukken rondom beheer en/of herbestemming op individuele basis bekeken moeten worden en maatwerk nodig hebben.

Waarom een kerkenvisie?

Waarom zou de gemeente zich eigenlijk bezighouden met kerkgebouwen? Dit is een terechte vraag die in de loop van het opstellen van dit rapport regelmatig werd gesteld. Hier zijn verschillende redenen voor:

- Een goede voorbereiding voorkomt dat je als gemeente voor verrassingen komt te staan. Door zicht te hebben op de ontwikkelingen bij bestuurders, beheerders, eigenaren en religieuze gemeenschappen, voorkomen we dat we als gemeente overvallen worden door een plotselinge sluiting. Daarbij kan deze kerkenvisie helpen bij het nemen van besluiten omtrent eventuele sloop of herbestemming in de toekomst.

- In Nederland hebben we een scheiding van kerk en staat. Dit wil echter niet zeggen dat een gemeente niet constructief met kerkbesturen in gesprek kan gaan. Door elkaar beter te leren kennen komt er meer zicht op de uitdagingen die er spelen, zoals kwesties met betrekking tot het onderhoud van een gebouw. Daarnaast biedt de kerkenvisie ook kansen om meer uitwisseling tussen kerken te faciliteren, bijvoorbeeld op het gebied van het verduurzamen van gebouwen of nevenbestemming.

- Met de Omgevingswet in het vizier krijgt burgerparticipatie een steeds belangrijkere rol in de vorming van gemeentelijk beleid. Er kan aan de hand van deze kerkenvisie pro-actief worden nagedacht over inwonersparticipatie rondom vraagstukken van leegstand en herbestemming. Ook kan er beter gekeken worden naar de manier waarop kerkgebouwen kunnen aansluiten op de behoeftes van dorpsgemeenschappen in onze gemeente.

Doelstellingen kerkenvisie

Deze visie biedt een situatieschets en geeft richting aan het gemeentelijk beleid. Het zal dan ook geen concrete oplossingen aandragen voor leegstand of herbestemming, maar zal hiervoor wel aanknopingspunten bieden. De volgende doelstellingen zijn leidend geweest in het opstellen van dit document:

- Het inventariseren, samenbrengen en analyseren van het huidige bestand, erfgoedwaarde en gebruik van de kerkgebouwen;
- Het uitlichten van bijzondere plekken en unieke verhalen in onze gemeente;
- Het inventariseren van de grootste uitdagingen en behoeften van eigenaren en beheerders van kerkgebouwen;
- Het inventariseren van beschikbare subsidies en overige hulpmiddelen
- Het inventariseren van wensen ten overstaan van gebruik en functies van onze inwoners;
- Het formuleren van een visie op de rol van de gemeente Hollands Kroon ten opzichte van kerkgebouwen.

Opgenomen in deze kerkenvisie

In dit document worden naast de 33 (voormalig) kerkgebouwen ook drie gerelateerde bouwwerken behandeld.

Het gaat specifiek om het kloostercomplex in Nieuwe Niedorp, dat onlosmakelijk verbonden is aan de ernaast gelegen Kloosterkerk. De Maartenstoren in Nieuwe Niedorp, een Rijksmonument dat tot tweemaal toe de sloop van naastgelegen kerkgebouwen overleefde, is tevens als apart gebouw opgenomen in ons overzicht. Ten slotte is ook de Heidense Kapel op Stroe vanwege haar bijzondere ontstaansgeschiedenis, actieve gebruik en betekenis voor de inwoners beschreven, ondanks het feit dat het geen kerkgebouw of ‘origineel’ religieus erfgoed is.

1.2. Raakvlakken met andere beleidsterreinen

De kerkenvisie sluit op meerdere manieren aan bij bestaande beleidsthema's en nota's van de gemeente Hollands Kroon: de Kadernota Erfgoed uit 2019, het accommodatiebeleid en de Omgevingsvisie.

In de kadernota Erfgoed uit 2019 wordt gesteld dat niet alles bewaard kan worden, dus moeten we op basis van een aantal criteria kiezen welk erfgoed we willen beschermen. We willen toe naar een selectie van objecten die het verhaal vertellen over Hollands Kroon[1].

Een aantal kerkgebouwen zijn in 2021 door de monumentencommissie geselecteerd om gemeentelijk monument te worden. De kerkenvisie geeft aanleiding om samen met eigenaren van deze kandidaat-monumenten na te denken of de kerkgebouwen via een monumentenstatus of op een andere manier beschermd moeten worden. (zie hoofdstuk 3).

Onze gemeente hanteert een accommodatiebeleid waarbij wij ernaar streven om de verantwoordelijkheid van accommodaties met een publieke en/of maatschappelijke functie over te dragen aan particulieren (verenigingen, instellingen en besturen)[2]. Dit is alleen relevant voor religieus erfgoed waar de gemeente eigenaar van is. Het in eigendom nemen van kerkgebouwen gaat in tegen ons accomodatiebeleid.

Tot slot zoekt deze kerkenvisie aansluiting met de Omgevingsvisie. Zo zoeken we mogelijke verbanden tussen kerkgebouwen en de uitdagingen van onze tijd. Krimp en vergrijzing bijvoorbeeld zijn niet alleen voor kerkgenootschappen actuele thema's, maar voor alle lokale gemeenschappen binnen onze gemeente.

Daarbij heeft ieder dorp zijn eigen unieke signatuur en ruimtelijke kwaliteiten om rekening mee te houden. Kerkgebouwen zijn hier vaak een belangrijk onderdeel van.

1 Kadernota Erfgoed 2019 [link]

2 Accomodatiebeleid Hollands Kroon [link]

Om ervoor te zorgen dat onze dorpskernen vitaal blijven, kunnen we kijken naar de voorzieningen die een locatie nodig heeft. Of dit nou gaat over ontmoetingsplekken voor de buurt, locaties voor startende ondernemers, woonruimte of toeristische trekpleisters. Welke rol kan een (voormalig) kerkgebouw spelen in het vervullen van lokale behoeften middels een herbestemming? Of zijn er lokale partners te koppelen aan kerkbeheerders om nieuwe initiatieven te ontplooien die op deze behoeften aansluiten?

Door het grote plaatje te blijven zien kunnen we onze inwoners op meerdere vlakken tegelijkertijd bedienen en ons religieus erfgoed verankeren in de ontwikkeling van onze regio.

Beeld: Maartenstoren, Nieuwe Niedorp

Een dorpshuis voor één gulden

Kerkgebouwen kunnen een belangrijke spil vormen in het behoud van een vitale dorpskern. Dat bewijst de Laurenskerk in Kolhorn, waar een rijke mix aan sociale, maatschappelijke en culturele activiteiten worden georganiseerd.

In 1966 is het kerkgebouw door het dorp voor één gulden van de Hervormde Gemeente gekocht, met als doel deze belangrijke plek voor Kolhorn te behouden. In 1980 wordt dorpshuis 'de Nieuwe Horn' gebouwd en via een doorgang fysiek aangesloten op de zijbeuk van het kerkgebouw, waardoor de twee gebouwen nu samen als één ontmoetingsplek voor het dorp fungeren.

Beeld: Laurenskerk, Kolhorn

“Ik vind kerken heel belangrijk voor een persoonlijk gebed, even een kaarsje opsteken en bidden voor mijn gezin. Dat ze allemaal gezond mogen blijven. Ik zou het erg vinden als onze kerk verdwijnt.”

Inwoner Hollands Kroon

2. SITUATIESCHETS

Het gebied dat sinds 2012 bekend staat als de Gemeente Hollands Kroon, heeft een lange en diverse geschiedenis die verschilt van dorpskern tot dorpskern. De gemeente beslaat een gebied dat in de loop van de eeuwen is ingepolderd nadat het in de middeleeuwen grotendeels door de zee was verzwolgen. Een deel van de gemeente maakte lange tijd deel uit van de Zuiderzee. De voormalige gemeente Niedorp ligt binnen de Westfriese Omringdijk terwijl Wieringen lang een eiland is geweest.

De geschiedenis van de gemeente Hollands Kroon wordt levend gehouden door de vele historische genootschappen en erfgoedverenigingen die we rijk zijn. Een aantal voorbeelden zijn de Stichting Oud Kolhorn, de Historische Vereniging/Museum Oud Anna Paulowna, de Historische Vereniging Wieringen en Historisch Genootschap Wieringermeer. Al deze organisaties beschikken over een schat aan kennis rondom de geschiedenis van de streek in het algemeen, maar ook over de diverse ontstaansgeschiedenissen van de kerkgebouwen en hun geloofsgemeenschappen.

< Klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

De meervoudige ontstaansgeschiedenis van Hollands Kroon zie je terug in de manier waarop mensen het hebben over hun kerkgebouwen. Niemand spreekt over de kerken van Hollands Kroon, maar wel van de kerk in Hippolytushoef, Haringhuizen, Kolhorn, Anna Paulowna, Wieringerwerf, Nieuwe Niedorp of Winkel. Iedere dorpskern heeft haar eigen geschiedenis en cultuur waarmee het kerkgebouw verweven is.

In deze kerkenvisie houden we rekeningen met verschillende manieren waarop een kerkgebouw een plek van betekenis kan zijn voor de locatie waar zij in staat. De volgende drie factoren staan centraal:

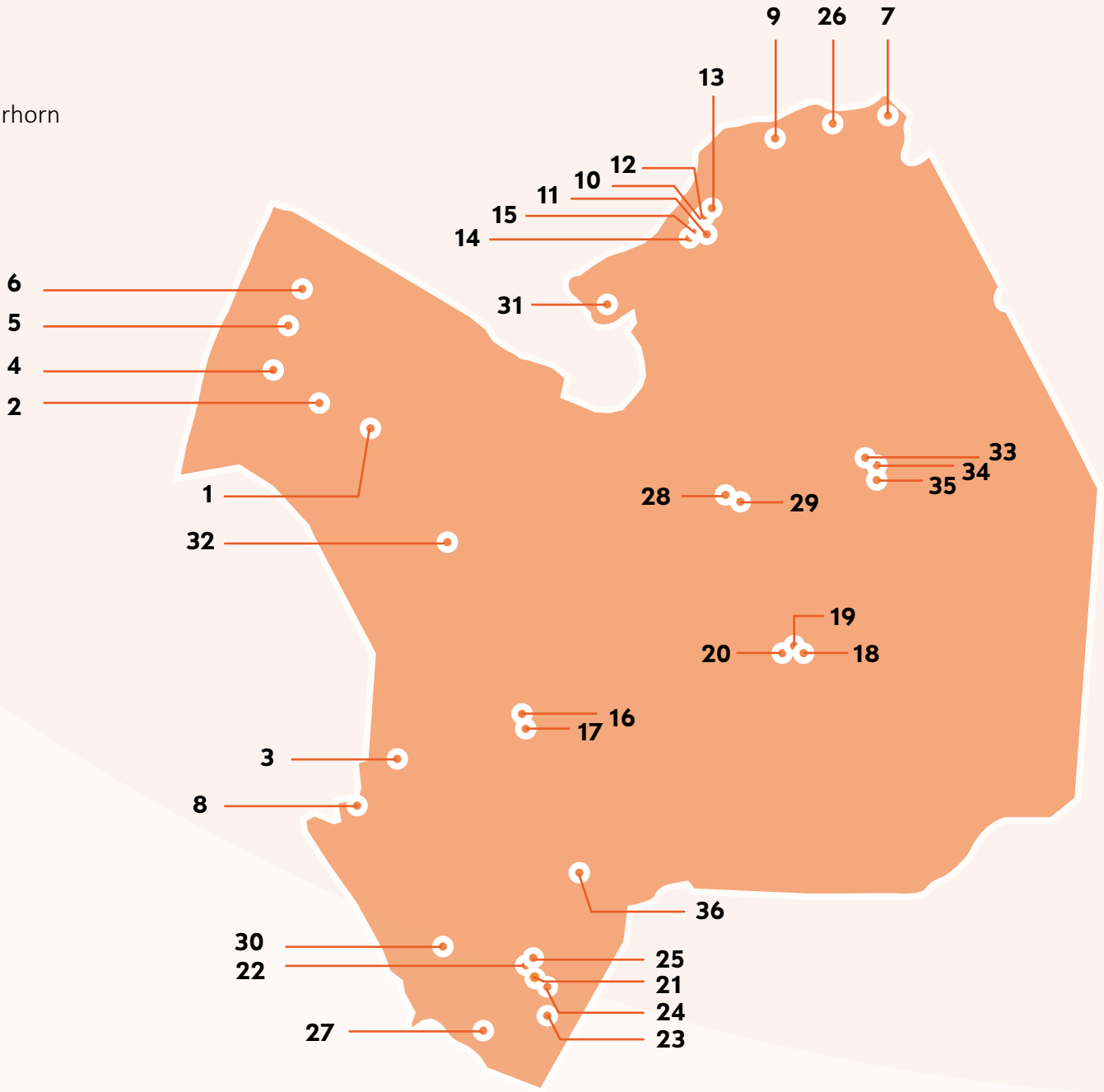
- De cultuurhistorische betekenis;
- De religieuze betekenis;
- Sociaal-maatschappelijke betekenis.

Beeld: Plaquette De SamenVaart, Breezand

2.1 Overzicht van alle kerkgebouwen in Hollands Kroon

1. Kerkje, Anna Paulowna
2. Onze Lieve Vrouw Praesentatie, Anna Paulowna
3. (Voormalige) Doopsgezinde Vermaning, Barsingerhorn
4. De SamenVaart, Breezand
5. De Hoeksteen, Breezand
6. Sint-Jan de Evangelistkerk, Breezand
7. De Kapel, Den Oever
8. Willibrorduskerk, Haringhuizen
9. Heidense Kapel, Hippolytushoef (Stroe)
10. Heilige Hippolytus, Hippolytushoef
11. (Voormalige) Rehobothkapel, Hippolytushoef
12. Hippolytuskerk, Hippolytushoef
13. Doopsgezinde Vermaning, Hippolytushoef
14. Filadelfia Kapel, Hippolytushoef
15. (Voormalige) Ankerkerk, Hippolytushoef
16. Laurenskerk, Kolhorn
17. (Voormalige) Eben Haëzerkerk, Kolhorn
18. Ontmoetingskerk, Middenmeer
19. Maria Sterre der Zee, Middenmeer
20. De Ark, Middenmeer
21. Fenixkerk, Nieuwe Niedorp
22. Maartenstoren, Nieuwe Niedorp
23. Kloosterkerk, Nieuwe Niedorp
24. Klooster, Nieuwe Niedorp
25. Doopsgezinde Kerk, Nieuwe Niedorp
26. Michaëlskerk, Oosterland
27. Ruïnekerk, Oude Niedorp
28. Het Pioniershuis (Brink 55), Slootdorp
29. Langewegkerk, Slootdorp
30. Sint Martinuskerk, ‘t Veld
31. Nicolaaskerk, Westerland (‘t Veld)
32. Witte Kerkje, Wieringerwaard
33. De Samenstroom, Wieringerwerf
34. Het Kompas, Wieringerwerf
35. Christus Koningkerk, Wieringerwerf
36. Lucaskerk, Winkel

Klik op een foto voor het bijbehorende kerkenpaspoort

1. KERKJE ANNA PAULOWNA

2. ONZE LIEVE VROUW PRAESENTATIE, ANNA PAULOWNA

3. (VOORMALIG) DOOPSGEZINDE VERMANING, BARSINGERHORN

4. DE SAMENVAART, BREEZAND

5. DE HOEKSTEEN, BREEZAND

6. SINT-JAN DE EVANGELISTKERK, BREEZAND

7. DE KAPEL, DEN OEVER

8. WILLIBRORDUSKERK, HARINGHUIZEN

9. HEIDENSE KAPEL, HIPPOLYTUSHOEF (STROE)

10. HEILIGE HIPPOLYTUS, HIPPOLYTUSHOEF

11. (VOORMALIG) REHOBOTHKAPEL, HIPPOLYTUSHOEF

12. HIPPOLYTUSKERK, HIPPOLYTUSHOEF

13. DOOPSGEZINDE VERMANING, HIPPOLYTUSHOEF

14. FILADELFIA KAPEL, HIPPOLYTUSHOEF

15. (VOORMALIGE) ANKERKERK, HIPPOLYTUSHOEF

16. LAURENSKERK, KOLHORN

17. (VOORMALIG) EBEN HAËZERKERK, KOLHORN

18. ONTMOETINGSKERK, MIDDENMEER

19. MARIA STERRE DER ZEE, MIDDENMEER

20. DE ARK, MIDDENMEER

21. FENIXKERK, NIEUWE NIEDORP

22. MAARTENSTOREN, NIEUWE NIEDORP

23. KLOOSTERKERK, NIEUWE NIEDORP

24. KLOOSTER, NIEUWE NIEDORP

25. DOOPSGEZINDE KERK, NIEUWE NIEDORP

26. MICHAËLSKERK, OOSTERLAND

27. RUÏNEKERK, OUDE NIEDORP

28. HET PIONIERSHUIS (BRINK 55), SLOOTDORP

29. LANGEWEGKERK, SLOOTDORP

30. SINT MARTINUSKERK, 'T VELD

31. NICOLAASKERK, WESTERLAND ('T VELD)

32. WITTE KERKJE, WIERINGERWAARD

33. DE SAMENSTROOM, WIERINGERWERF

34. HET KOMPAS, WIERINGERWERF

35. CHRISTUS KONINGKERK, WIERINGERWERF

36. LUCASKERK, WINKEL

2.2 Kerkenlandschap Hollands Kroon in cijfers

In vogelvlucht

662,20 km²
oppervlakte

48.583
inwoners

22
dorpskernen

36
gebouwen opgenomen in kerkenvisie

Kerkgebouwen

33
kerkgebouwen

0.05
kerkdichtheid
(kerkgebouwen per km²)

1.472
inwoners per kerkgebouw

Hippolytushoef
dorpskern met de meeste kerkgebouwen (6)

Dorpskernen zonder kerkgebouw

Kreileroord
Lutjewinkel
Nieuwesluis
Van Ewijcksluis
Westerland
Zijdewind

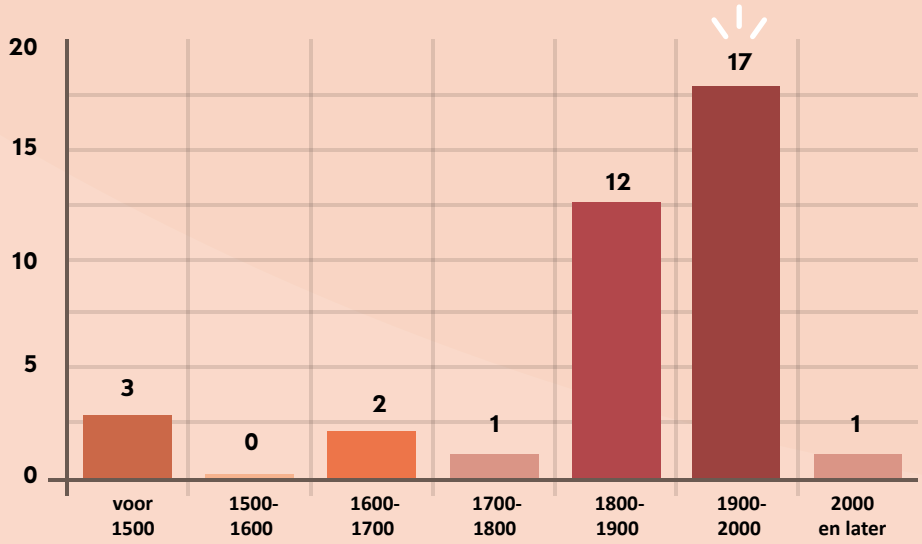
Kerktorens

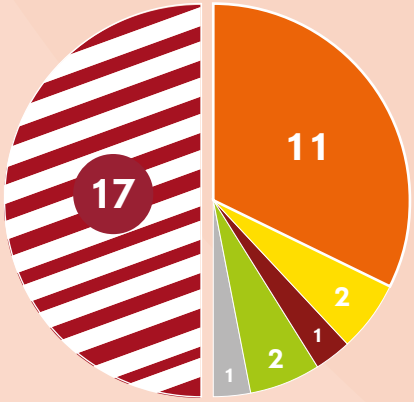
24
kerktorens

2
losstaande klokkentorens

Bouwperiode

Monumentale status

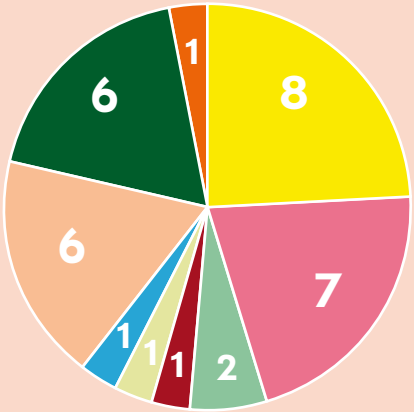
- Rijksmonument
- Provinciaal monument
- Gemeentelijk monument
- *Kandidaat* gemeentelijk monument
- Onderdeel beschermd dorpsgezicht (Rijk)
- Onderdeel beschermd dorpsgezicht (Provincie)

Overige verwante monumenten

7 Rijksmonumentale kerktorens

6 Monumentale orgels

Eigenaarschap kerkgebouwen*

- Gemeente Hollands Kroon
- Particulier
- Cultureel-maatschappelijke stichting
- Pinkstergemeente
- Gereformeerde Kerk vrijgemaakt
- Evangelische gemeente
- Doopsgezinde gemeente
- Rooms-Katholieke parochie
- Protestantse gemeente (PKN)

Primair gebruik kerkgebouwen*

14 Religieus

7 Cultureel-maatschappelijk

9 Zowel religieus als cultureel-maatschappelijk

3 Wonen

**exclusief Heilige Kapel Stroe en Klooster Nieuwe Niedorp, Maartenstoren Nieuwe Niedorp*

2.3 Cultuurhistorische betekenis

In de gemeente Hollands Kroon bevinden zich een aantal kerkgebouwen en verwante objecten (torens en orgels) met een eigen monumentale status. Monumenten waarderen we in Nederland aan de hand van de vijf waarderingscriteria voor bouwkunst. Deze zijn vastgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de architectuurstijl van een kerkgebouw die van bijzondere historische waarde wordt geacht, of over het gebruik van unieke materiaalsoorten of artistieke elementen.

Daarnaast zijn er in Hollands Kroon twee dorpskernen met een gebied dat is aangewezen als beschermd dorpsgezicht (Kolhorn en Barsingerhorn). Een beschermd dorpsgezicht is een gebied in een dorp met een bijzonder of uniek cultuurhistorisch karakter. De bescherming is bedoeld om de cultuurhistorische identiteit van een gebied te behouden en in te zetten bij ontwikkelingen.

Specifieke informatie over de details rondom een cultuurhistorische waardering is terug te lezen in de kerkenpaspoorten (zie bijlage).

Naast de huidige monumenten zijn er door onze monumentencommissie 17 kerkgebouwen geselecteerd als kandidaat-gemeentelijk monument.

Na vaststelling van deze visie gaan we in gesprek met de eigenaren over de mogelijke monumentale status. Bij toestemming van de eigenaar gaat **MOOI Noord Holland** cultuurhistorisch onderzoek doen. Op basis hiervan kan een monumentale status worden toegekend.

Beeld: Kabinetorgel Michaëlskerk, Oosterland

2.4 Religieuze betekenis

De gemeente Hollands Kroon kent al eeuwenlang een verscheidenheid aan religieuze stromingen. Ondanks de reformatie maakte rond 1800 het aandeel katholieken nog altijd een aanzienlijk deel van de bevolking op, maar waren er ook Doopsgezinden, Nederlands Hervormden en Gereformeerden. Het huidige kerkenlandschap laat dan ook een mix van geloofsstromingen zien.

Krimp en vergrijzing zijn van grote invloed op de religieuze gemeenschappen in Hollands Kroon. Desondanks kunnen veel kerkelijke organisaties nog voor een langere tijd (financieel) mee. Ook wordt er actief gezocht naar nieuwe manieren om mensen in de lokale dorpsgemeenschap te betrekken en binden.

Actief kerken

"Er wordt in onze kerk actief gekerkt, maar we organiseren ook andere activiteiten die goed worden bezocht. Een voorbeeld daarvan is de jaarlijkse Veteranendag. Onze predikant ziet de kerk als een kerk voor het hele dorp, niet alleen voor gelovigen."

— Kerkrentmeester, Hollands Kroon

Beeld: Veteranendag in De Samenstroom, Wieringerwerf

Kerken met ambities voor multifunctioneel gebruik maken aanpassingen om dit ook fysiek mogelijk te maken. Zo worden kerkbanken verrijdbaar gemaakt of vervangen door stoelen, en worden keukens gemoderniseerd en geschikt gemaakt voor gebruik door grotere groepen bezoekers. Veel kerken hebben aangegeven een toekomstvisie te hebben waarin de kerk meer wordt gebruikt door een breder publiek.

Een klein aantal kerkgemeenten floreert ondanks de landelijke tendens van secularisatie en krimp, hoewel dit eerder uitzonderingen lijken op basis van de gesprekken die voor deze kerkenvisie hebben plaatsgevonden. Ook zijn er kerken die zich in stabiel vaarwater begeven. De Fenixkerk in Nieuwe Niedorp is daar een voorbeeld van. Deze kerk heeft een actieve gemeenschap en er zijn diverse stichtingen die van het gebouw gebruik maken. Ook organiseren ze zelf openbare lezingen en bijeenkomsten naast de reguliere zondagsdienst.

Veel kerkbesturen zetten met hun eigen toekomstvisie in op zaalverhuur of het ontwikkelen en exploiteren van nevenactiviteiten; deels om hun gebouw levendig en sociaal relevant te houden en deels om een terugloop aan inkomsten op te vangen. Bij een krimpende en vergrijzende gemeenschap kan dit een manier zijn om langer in het gebouw te blijven kerken terwijl er een geleidelijke transitie naar ander gebruik van het kerkgebouw mogelijk gemaakt wordt.

Beeld: Mozaïek 'Van U Is De Toekomst' Ontmoetingskerk, Middenmeer

Beeld: Glas in lood Fenixkerk, Nieuwe Niedorp

Rooms-Katholieke kerkgebouwen

Het onderscheid tussen kerkgebouwen die vallen onder het Bisdom Haarlem-Amsterdam en kerkgebouwen die in eigendom zijn van andere (vaak protestantse) geloofsgemeenschappen is relevant voor deze kerkenvisie. Dit in verband met het onderscheid in beleid met betrekking tot multifunctioneel gebruik en het verkoopproces van kerkgebouwen.

Bij Rooms-Katholieke parochies is door de heilige status van de kerkruimte multifunctioneel gebruik ervan in principe niet toegestaan. Dit kan in sommige gevallen ondervangen worden door het aanbrengen van een fysieke scheiding tussen de kerkruimte en overige ruimten in het gebouw. De praktijk leert echter dat bij krimpende parochies eerder wordt gekozen voor een fusie, waardoor er kerkgebouwen overbodig worden. Deze moeten vervolgens eerst door het Bisdom aan de eredienst worden onttrokken voordat er tot verkoop kan worden overgegaan.

Dit betekent in de praktijk dat een eventuele transitie van religieus gebruik naar andersoortig gebruik vaak abrupt plaatsvindt; er is meestal geen sprake van een ‘tussenperiode’, voordat er wordt overgegaan tot verkoop en herbestemming.

Beeld: Christus Koningkerk, Wieringerwerf

Vitaliteitsscan

Het Bisdom Haarlem-Amsterdam heeft enkele jaren geleden parochies opgeroepen tot een zogeheten 'vitaliteitsscan' van hun geloofsgemeenschappen. Via deze scan is gekeken naar drie aspecten: het pastoraat, de kenmerken van de kerkgebouwen en de financiële situatie. Voor ieder onderdeel volgt er per geloofsgemeenschap een "uitkomst". In de vitaliteitscan is vervolgens een overzicht opgenomen dat een beeld geeft over de sterke en zwakke punten van de geloofsgemeenschappen, inclusief de positie van het kerkgebouw hierin.

De uitslag van deze vitaliteitscan is niet openbaar en ook niet bepalend voor het beleid. Het is aan het parochiebestuur om conclusies te trekken en een visie over de geloofsgemeenschappen met de betreffende kerkgebouwen te ontwikkelen. Onder andere de R.K. Parochie Wieringen en Wieringermeer hebben aan deze vitaliteitsscan meegedaan. Deze parochie bezit drie kerken, waarvan 1 de Rijksmonumentale status heeft (de Christus Koningkerk in Wieringerwerf).

Beeld: Christus Koningkerk, Wieringerwerf

2.5 Sociaal-maatschappelijke betekenis

De sociaal-maatschappelijke betekenis van kerkgebouwen in de gemeente Hollands Kroon is voor een grote groep inwoners significant.

Uit de resultaten van de enquête (zie 2.6) die in het kader van deze kerkenvisie is afgenomen, blijkt dat maar liefst 93% van de respondenten het heel belangrijk vindt dat de kerkgebouwen in Hollands Kroon blijven bestaan. Over eventuele geschikte vormen van herbestemming lopen de meningen uiteen, hoewel het grootste deel van de respondenten aangeeft een cultureel-maatschappelijke functie te prefereren.

Beeld: Collectie wijwaterbakjes, Onze Lieve Vrouw Praesentatie, Anna Paulowna

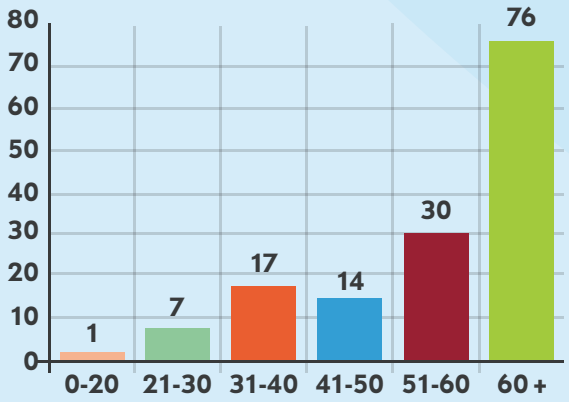
2.6 Resultaten enquête

Deelnemers

Aantal deelnemers: **145**

Bezoekt weleens een kerk: **86%**

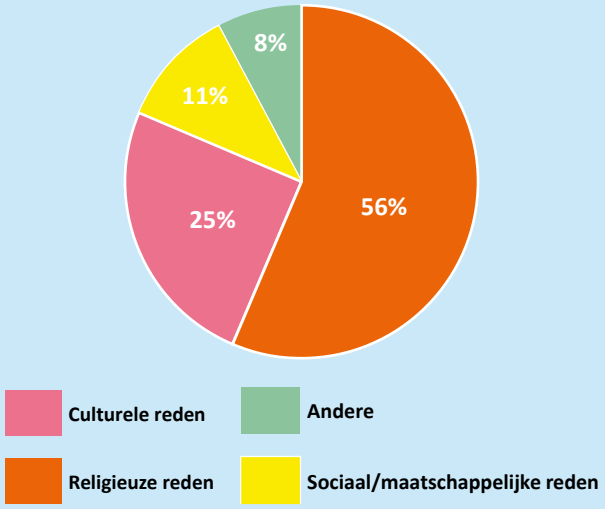
Leeftijd

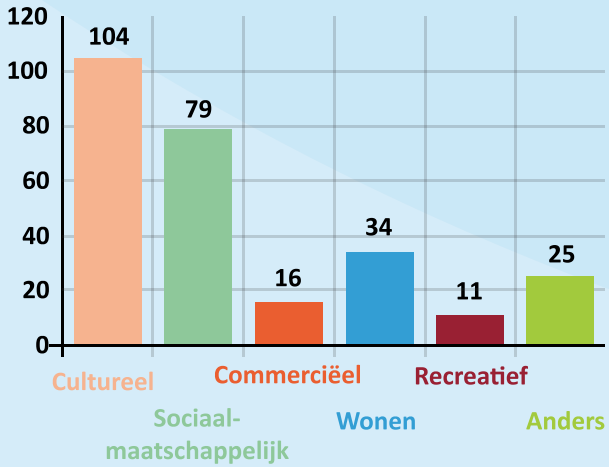
Hoe belangrijk is het voor u dat de kerkgebouwen blijven bestaan?

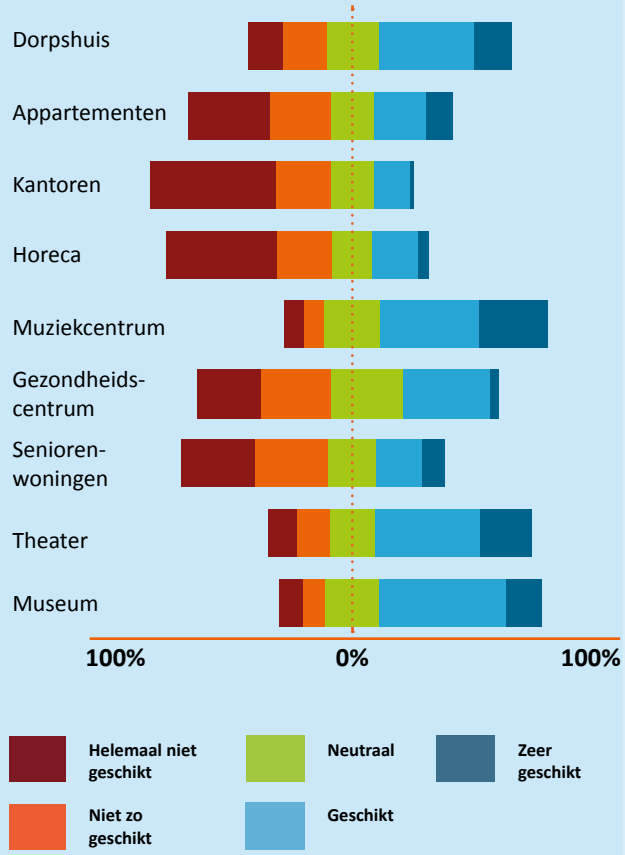
Voornaamste reden kerkbezoek

Voorkeur functie herbestemming

Geschikheid herbestemming

Meer resultaten inzien?

Klik hier voor de volledige resultaten van de enquête

“Veel kerken zijn erg beeldbepalend binnen een dorp. Ik vind het vaak mooie gebouwen die dorpen een beetje extra karakter geven.”

Inwoner Hollands Kroon

3. ACTUELE THEMA'S

In dit hoofdstuk worden actuele vraagstukken rondom het beheer en behoud van kerkgebouwen in Hollands Kroon behandeld. Hierbij is ook gekeken naar de gemeenschappen en organisaties achter de kerkgebouwen: de mensen die zorg dragen voor het beheer van het gebouw en activiteiten ondernemen om de vitaliteit, relevantie en positie van het gebouw voor bezoekers en omwonenden in stand te houden.

Daarom is dit hoofdstuk ingedeeld aan de hand van twee hoofdlijnen:

1. het kerkgebouw, vraagstukken rondom het onderhoud, verduurzaming en herbestemming;
2. mensenwerk, vraagstukken rondom organisatie en activiteiten.

< Klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

3.1 Kerkgebouw: onderhoud en herbestemming

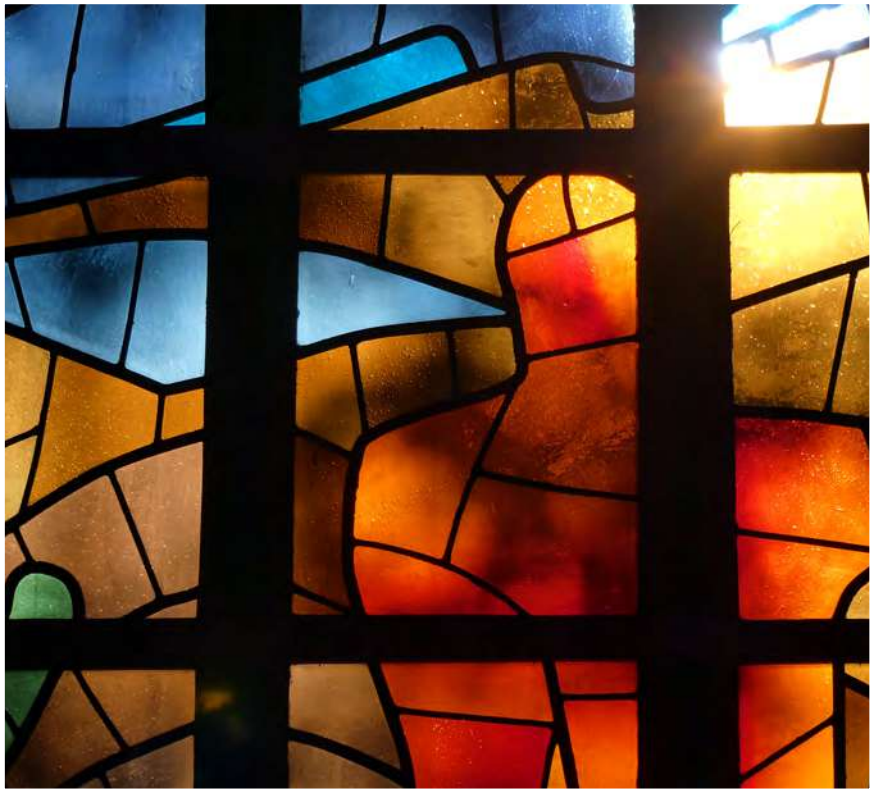
Onderhoud

Met name bij monumentale kerken is het onderhoud van het gebouw vaak een heet hangijzer. Opknapwerk vereist meestal een groot budget en daarmee een financiele buffer van organisaties om dit (periodiek) te kunnen bekostigen. Weinig kerkgemeenschappen hebben die buffer tot hun beschikking en zullen in het geval van een groot onderhoudsproject aan de slag moeten met eigen fondsenwerving. Dit kan via de (overheids-)subsidies, of via collecten bij de eigen kerk- of dorpsgemeenschap. Subsidies zijn met name relevant voor kerkgebouwen met een monumentale status.

Een groot deel van de eigenaren en beheerders van kerkgebouwen gaven aan niet goed op de hoogte te zijn van mogelijke fondsen of leningen voor het onderhoud van hun kerkgebouw. Veel informatie hierover is online te vinden, maar wel versnipperd.

Naast financiering vanuit het Rijk zijn er ook een aantal private fondsen die zich zowel op regionaal als landelijk niveau bezig houden met onderhoud en restauratie van monumenten. Voor veel mensen geldt dat informatie over deze private fondsen moeilijk vindbaar is.

Om de zelfredzaamheid van eigenaren en beheerders te vergroten kunnen we als gemeente onze informatievoorziening richting hen verbeteren. Dit kan op verschillende manieren bijvoorbeeld via de website of via een nieuwsbrief.

Beeld: Glas in lood Hippolytuskerk, Hippolytushoef

Monumentenwijzer

Een voorbeeld van een dergelijke informatievoorziening is de webpagina 'Monumentenwijzer' van de provincie Noord-Holland, een tool om mensen wegwijs in te maken kennis, kansen, advies en financieringsmogelijkheden bij de provincie Noord-Holland.

Klik voor meer informatie

Noord-Hollandse Monumenten-hypotheek

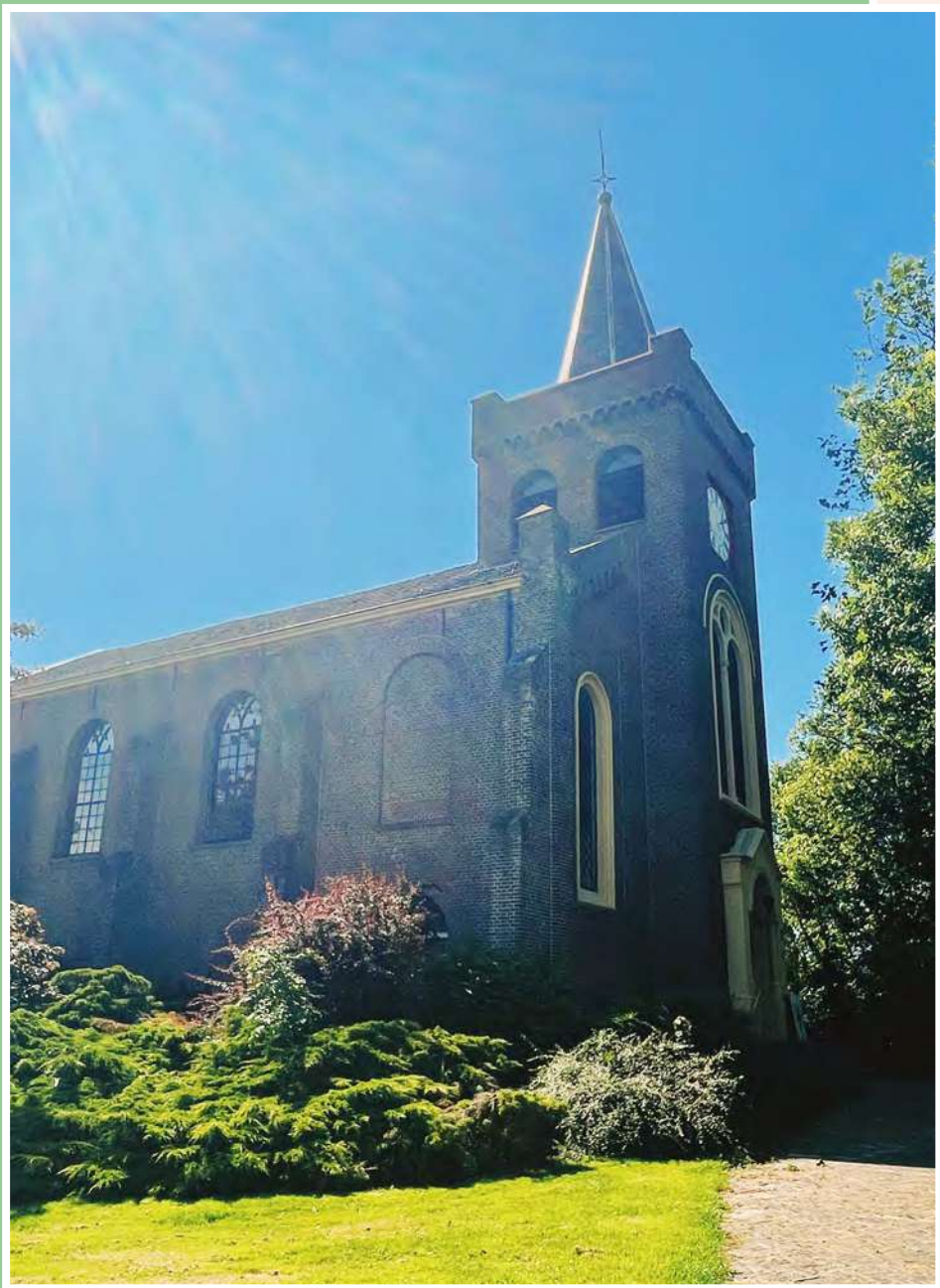
De Noord-Hollandse Monumenten-hypotheek is een annuïteitenlening met een lage rente. Eigenaren kunnen een leningsbedrag van maximaal 100% van de subsidiabele kosten aanvragen. Dit zijn kosten van de restauratie, herbestemming of verduurzaming, tussen de 10.000 en 1.000.000 euro. ***Klik voor meer informatie***

Instandhoudingssubsidie Rijksmonumenten (Sim)

Via de Rijksoverheid is er aanspraak te maken op de Instandhoudingssubsidie Rijksmonumenten (Sim). Met deze subsidie is het mogelijk om een gedeelte van het onderhoud van een monument te bekostigen. Het gaat hierbij om sober en doelmatig onderhoud, op basis van een instandhoudingsplan, over een periode van 6 jaar. ***Klik voor meer informatie***

Subsidie 'Onderhoud provinciale monumenten' Noord-Holland

Deze uitvoeringsregeling maakt het mogelijk subsidie te ontvangen voor het reguliere onderhoud van provinciale monumenten in de Provincie Noord-Holland. De subsidie geldt voor regelmatig terugkerende werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld schilderwerkzaamheden en gedeeltelijke herstelwerkzaamheden. De subsidie is aan te vragen door eigenaren van een beschermd provinciaal monument. ***Klik voor meer informatie***

Beeld: Kerkje Anna Paulowna

Energieverbruik en verduurzaming

Duurzaamheid is een belangrijk aandachtspunt voor veel kerkeigenaren en-beheerders. De hoogte van de energierekening en het comfort van bezoekers zijn belangrijke factoren voor het eigen gebruik of exploitatie van een kerkgebouw.

Vanwege de kenmerkende architectuur van kerkgebouwen met veel hoge, open ruimtes en gebruik van enkel glas, is het verwarmen van kerkgebouwen in de koude maanden altijd al kostbaar geweest. Momenteel lopen deze kosten door stijgende energieprijzen nog verder op. De kosten voor verduurzaming zijn, naast een gebrek aan kennis over de mogelijkheden, voor veel eigenaren en beheerders een drempel om tot een investering over te gaan.

Toch zijn er de afgelopen jaren op nationale schaal veel nieuwe initiatieven ontstaan die verduurzaming en energiebesparing in kerkgebouwen willen aanjagen. Dit zorgt ervoor dat kerkgebouwen die met dit vraagstuk worstelen er niet helemaal alleen voor hoeven staan. De energietransitie, en de extra impulsen op het gebied van verduurzaming die we vanuit het Rijk en de provincie kunnen verwachten, zouden aanknopingspunten kunnen bieden voor duurzamer en toekomstgericht gebruik van kerkgebouwen.

Beeld: Lucaskerk, Winkel

Verduurzaming bij monumenten

Voor monumentale of beeldbepalende kerkgebouwen is verduurzaming een extra ingewikkeld vraagstuk, vanwege de mogelijke beperkingen voor adaptatie en de extra kosten die daarmee gemoeid zijn. Bij aanpassingen aan een monumentaal gebouw moet immers de cultuurhistorische waarde intact blijven.

Bij een monument zijn gespecialiseerde en erkende aannemers vereist die vaak meer kosten ten opzichte van een reguliere verduurzamingsinvestering. Te denken valt bijvoorbeeld aan het installeren van speciaal monumentenglas en het feit dat aanpassingen altijd 'reversibel' (terug te draaien) moeten zijn.

Ook hier kan een verbeterde informatievoorziening over de praktische en financiële mogelijkheden een rol spelen. Door alert te blijven op actuele ontwikkelingen en nieuwe kansen - en deze proactief te koppelen aan de lokale behoeften ten aanzien van verduurzaming en energiebesparing - kan de gemeente Hollands Kroon een faciliterende rol spelen waarmee zij de verduurzaming van kerkgebouwen aanjaagt.

Duurzaam Hollands Kroon

Ook onze eigen gemeente besteedt momenteel veel aandacht aan verduurzaming met een aparte website. Hier vind je een overzicht van verschillende initiatieven en relevante informatie rondom de energietransitie. Je kan er ook een energiescan aanvragen en in contact komen met Duurzaam Bouwloket. ***Klik voor meer informatie***

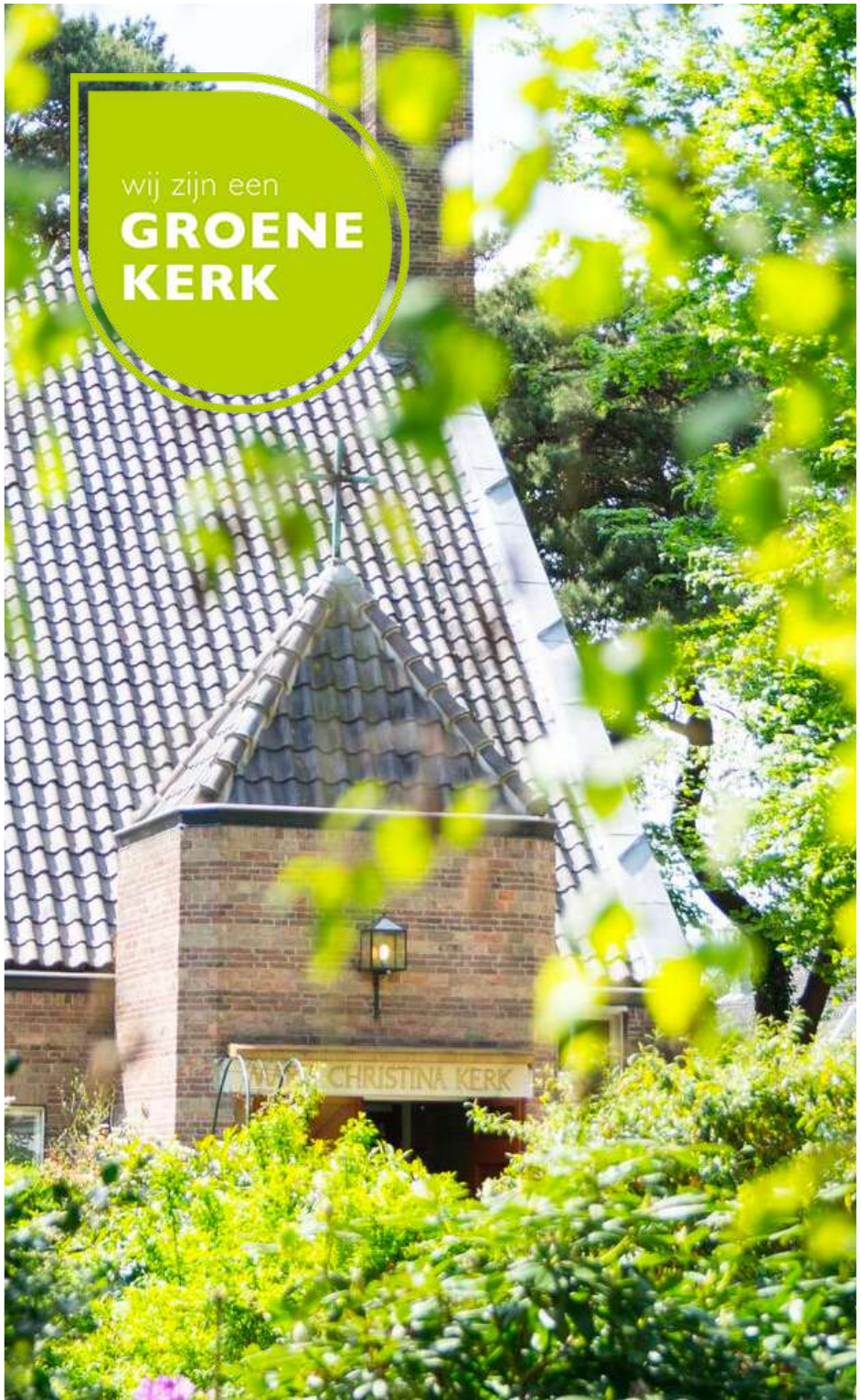

Subsidie ‘Onderzoeken duurzaam benutten monumenten Noord-Holland’

Deze provincie Noord-Holland verstrekt subsidie voor het verrichten van een haalbaarheidsonderzoek naar herbestemming of verbetering van exploitatiemogelijkheden van een monument. Maar ook voor het verrichten van een energiescan. De subsidie kan aangevraagd worden door eigenaren van monumenten gelegen in Noord-Holland zonder woonfunctie of waarbij een gedeelte publiekstoegankelijk is. **Klik voor meer informatie**

Beeld: Witte Kerkje, Wieringerwerf

Groene Kerken (PKN)

Op de website tonen plaatselijke kerken hun initiatieven op het gebied van duurzaamheid. Ook is er een toolkit te vinden waarmee kerken op allerlei facetten, zowel binnen als buiten het kerkgebouw, kunnen inzoomen en waar ze handige tips en doorverwijzingen kunnen ontvangen.

Klik voor meer informatie

De Groene Menukaart

Een website als de Groene Menukaart (opgericht door o.a. de Groene Grachten en de Provincie Noord-Holland) geeft uitgebreide informatie over de mogelijkheden met betrekking tot isolatie en ventilatie van kerkgebouwen, het opwekken van stroom door middel van zonnepanelen en energie-en waterbesparende maatregelen. Ook biedt deze website informatie over financieringsmogelijkheden ten aanzien van verduurzaming van zowel monumentale als niet-monumentale kerkgebouwen.

Klik voor meer informatie

Energie voor Kerken (EVK)

Het collectief Energie voor Kerken is een initiatief van het CIO-K (Commissie Kerkelijke Gebouwen van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken) in samenwerking met het energieadviesbureau Hellemans Consultancy B.V.

Kerken en kloosters kunnen al hun gebouwen onderbrengen in het collectief om zo flink te besparen op de energiekosten. Inmiddels nemen al ruim 7.000 gas en elektra aansluitingen deel aan Energie voor Kerken. Al geruime tijd hebben de gezamenlijke kerken (via het CIO-K) een collectief inkoopcontract waaraan alle kerkgemeenschappen in Nederland kunnen deelnemen.

Klik voor meer informatie

Beeld: Willibrorduskerk, Haringhuizen

Herbestemmen

Weinig dingen liggen zo gevoelig als het sluiten van een kerk. Met de inachtname van de landelijke ontwikkelingen op het gebied van kerkbezoek is het onvermijdelijk dat ook wij in onze gemeente op termijn te maken zullen krijgen met verandering van functie en eigenaarschap van een deel van de kerkgebouwen. Dit is voor onze regio niets nieuws; van de 33 (voormalig) kerkgebouwen binnen onze gemeentegrenzen zijn er momenteel tien niet meer in religieus gebruik.

De sluiting van een kerkgebouw is primair een zaak voor eigenaren, beheerders en hun kerkgemeenschappen. Zodra de religieuze functie van een gebouw verdwijnt komen er echter ook andere belanghebbenden in beeld: omwonenden, gemeentebesturen, lokale ondernemers, erfgoedverenigingen, culturele stichtingen en natuurlijk potentiële nieuwe eigenaren.

Zonder een duidelijke visie en vroegtijdig overleg tussen alle betrokkenen kunnen er onverhoopt kansen worden gemist.

Beeld: Evenement Witte Kerkje, Wieringerwaard

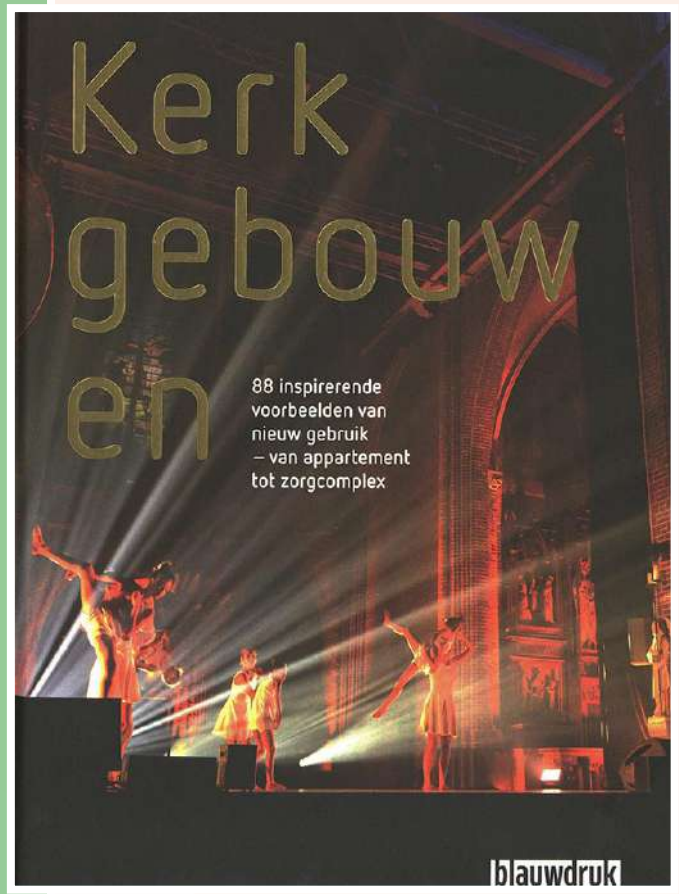
Beeld: Wonen en dagbesteding Pioniershuis, voormalig Hervormde Kerk, Slootdorp

88 inspirerende voorbeelden

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2021 een boek gepubliceerd over de herbestemming van kerkgebouwen. Hierin staan voorbeelden van nieuwe publieke en private functies, die samen een rijk toekomstperspectief schetsen voor het gebruik van gebedshuizen.

Dit overzichtswerk bevat een ABC voor herbestemming en mogelijke nieuwe, passende functies voor leegstaand religieus erfgoed. Een breed palet aan 'best practices' biedt inzicht in nieuwe functies, verduidelijkt met een cultureel-maatschappelijke en cijfermatige onderbouwing.

Klik voor meer informatie

De herbestemming van religieus erfgoed is in heel Nederland al jaren een actueel onderwerp. Dit geldt voor zowel monumentale als niet-monumentale kerkgebouwen. Inmiddels hebben meer dan 1500 van de ruim 7100 gebedshuizen in Nederland een nieuwe bestemming gekregen. Ook in de gemeente Hollands Kroon zijn voorbeelden te noemen die laten zien dat er een mooi tweede leven kan zijn voor kerkgebouwen.

Sommige gebouwen, zoals de Laurenskerk in Kolhorn, hebben al jaren een functie als dorpshuis en cultureel centrum. Ook zijn er voorbeelden van private herbestemmingen waarbij door de nieuwe eigenaren zorg is gedragen voor de cultuurhistorische elementen van het gebouw. Voorbeelden hiervan zijn de tot woonhuis verbouwde monumentale Eben Haëzerkerk te Kolhorn (beschermd dorpsgezicht) en de voormalige Hervormde Kerk in Slootdorp (Rijksmonument), inmiddels getransformeerd tot een zorg- en wooncombinatie genaamd ‘Het Pioniershuis’.

Herbestemming kan kansen bieden voor de verduurzaming van de gebouwen en de verbetering van het gebruikscomfort. Ook hier zijn subsidies voor aan te vragen en zijn er organisaties die ondernemers op weg kunnen helpen.

Ondernemen in een monument

Het Restauratiefonds biedt ondersteuning bij het opstellen van een business case wanneer de aankoop van een monumentaal pand wordt overwogen. Zo is er van tevoren inzicht te krijgen of plannen voor verduurzaming en herbestemming haalbaar zijn.

Klik voor meer informatie

Beeld: (Voormalige) Eben Haëzerkerk, Kolhorn

Daarnaast kan herbestemming een kans zijn om een voormalig kerkgebouw in te zetten voor de behoeften van een dorpskern en haar gemeenschap. Bij herbestemming is het dan ook van belang om te kijken hoe een gebouw in het bredere ontwikkelingsperspectief van de Gemeente Hollands Kroon kan passen, door bijvoorbeeld een koppeling te maken met de Omgevingsvisie.

Herbestemmings-subsidie

Via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed is een herbestemmingssubsidie aan te vragen. Deze subsidie is bedoeld om te voorkomen dat monumenten waarvoor een nieuwe functie lastig te vinden is, langere tijd leeg staan en daardoor snel achteruit gaan.

De subsidie is te gebruiken om de mogelijkheden van herbestemming te verkennen met bijvoorbeeld een haalbaarheidsonderzoek. ***Klik voor meer informatie***

Kerktorens

De meeste kerkgebouwen hebben een kerktoren. In Hollands Kroon zijn dat er maar liefst 24. Daarnaast zijn er nog twee klokkentorens die naast de kerkgebouwen staan. Dat maakt dat er 26 torens zijn die vaak onmisbaar zijn voor het dorpsgezicht en dienen als referentiepunt in het landschap.

Van de kerktorens zijn er vijf in eigendom van de gemeente. Dat heeft alles te maken met de periode dat Napoleon aan de macht was. Sommige kerktorens werden in 1798 namelijk door een nieuwe wet eigendom van de burgerlijke gemeente. De torens konden een militaire functie vervullen als uitkijkpost. En bij calamiteiten, zoals hoogwater, was de toren een droge schuilplaats.

De toren kan voor de eigenaar een extra financiële last zijn. De restauratie- en onderhoudskosten aan een kerkgebouw zijn vaak al hoog, maar met een toren komen er nog extra kosten bovenop. Er is vooruitlopend op het vaststellen van een kerkenvisie in Hollands Kroon daarom gewerkt aan een variantenstudie gericht op de instandhouding van kerktorens. Hoe de gemeenteraad op 3 maart 2022 heeft besloten om te gaan met de instandhouding van kerktorens, kunt u na vaststelling terugvinden in de bijlage.

Subsidie Kerktorens Hollands Kroon

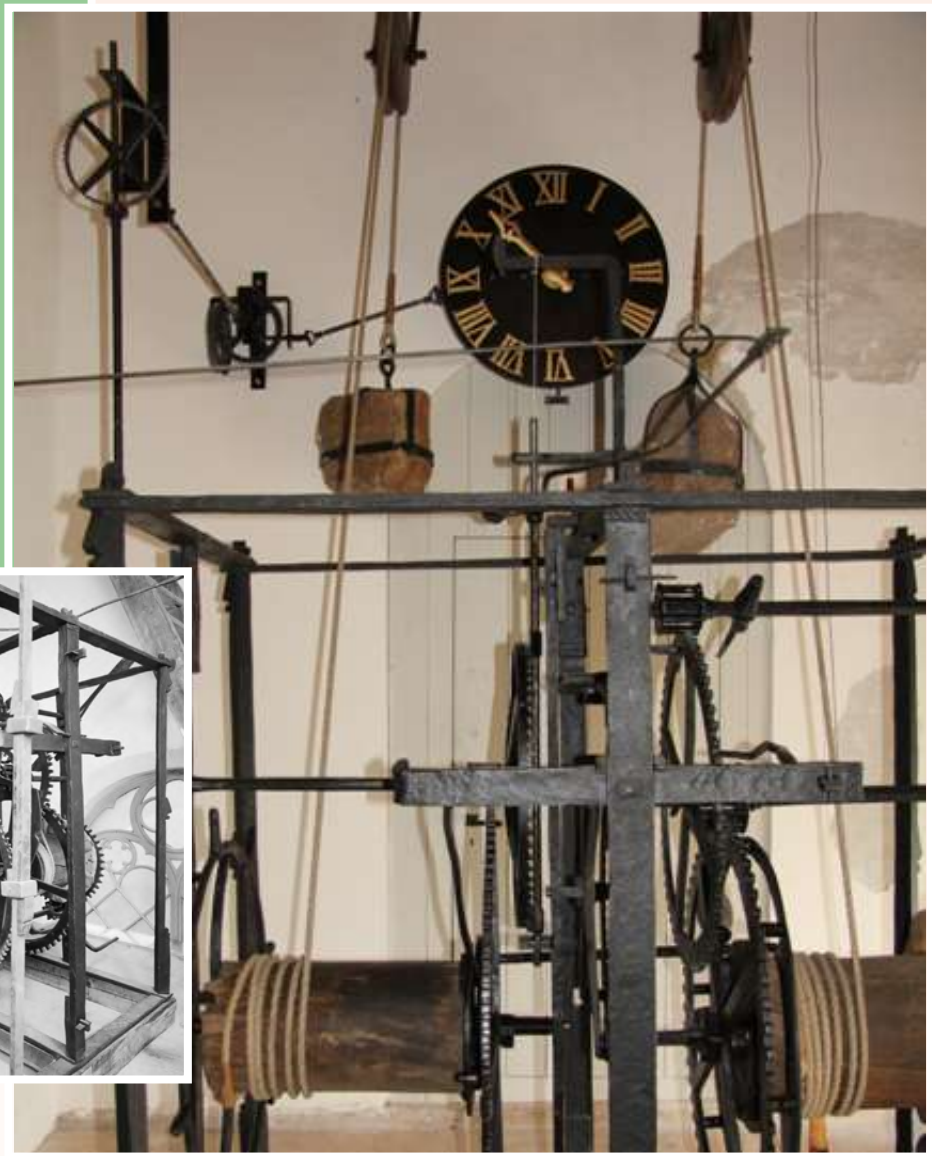
Er wordt gewerkt aan de uitwerking van een subsidieregeling speciaal voor onderhoud- en restauratiekosten van kerktorens. Wanneer hier meer informatie over beschikbaar is, wordt dit via de website van Hollands Kroon gedeeld. ***Klik voor meer informatie***

Het oudste van Nederland

Om de meest bijzondere elementen van een kerkgebouw te ontdekken moet je soms even verder kijken dan alleen naar de buitenkant. Dan kom je bijvoorbeeld het mechanische torenuurwerk van de Lucaskerk in Winkel tegen.

Dit uurwerk dateert uit ongeveer 1420, en is daarmee waarschijnlijk het oudste nog werkende mechanische uurwerk in Nederland.

Beeld: Uurwerk Lucaskerk, Winkel

De kerk van binnen

Met de herbestemming van kerkgebouwen blijft het straatbeeld voor het dorp weliswaar behouden, maar komt het ook voor dat belangrijke elementen uit het kerkinterieur sneuvelen of verdwijnen. Zo zijn er in de loop der jaren doopvonten, orgels, schilderijen, beelden en relieken met cultuurhistorische waarde zonder goede registratie vernietigd of verkocht. De zes monumentale orgels in onze gemeente zijn door hun status beschermd. Overige waardevolle objecten zonder monumentale status zijn in principe 'vogelvrij'.

De waardering van kerkinterieurs vergt specialistische kennis die de gemiddelde kerkeigenaar of ambtenaar vaak niet heeft. Het is bij de (intentie tot) verkoop van een kerkgebouw raadzaam om het kerkinterieur (of elementen ervan) te laten inventariseren, bijvoorbeeld door de onafhankelijke experts van het **Catharijneconvent in Utrecht.**

Beeld: Zwaard van Watergeus Willem Bloys van Treslong (1572), Michaëlskerk, Oosterland

Beeld: Monumentaal orgel Laurenskerk, Kolhorn

3.2. Mensenwerk

Eigenaarschap en beheerstructuren

Een aantal kerkorganisaties in de gemeente Hollands Kroon kiest momenteel voor multifunctioneel gebruik van hun kerkgebouw. Bijvoorbeeld door het aanbieden van culturele of maatschappelijke activiteiten als concerten, lezingen en fototentoonstellingen.

Sommige kerkgenootschappen zien dit expliciet als een eerste stap in een transitie, waarin de basis wordt gelegd voor een toekomstige herbestemming van het kerkgebouw. Via deze geleidelijke route wordt geprobeerd om de positie van het kerkgebouw als betekenisvolle plek van samenkomst in het dorp te borgen voor de toekomst.

De manier waarop culturele activiteiten in kerkgebouwen worden georganiseerd verschilt; soms is het kerkgenootschap zelf de organisator van culturele activiteiten (zoals De Samenstroom, Wieringerwerf), soms huurt een culturele stichting de kerkzaal (zoals de Hippolytuskerk, Hippolytushoef). Soms is het helemaal omgedraaid: het eigenaarschap en het beheer van het kerkgebouw ligt bij een culturele stichting, die de kerkzaal voor hun zondagsdiensten en andere vieringen verhuurt aan een kerkgenootschap (zoals het Witte Kerkje, Wieringerwaard).

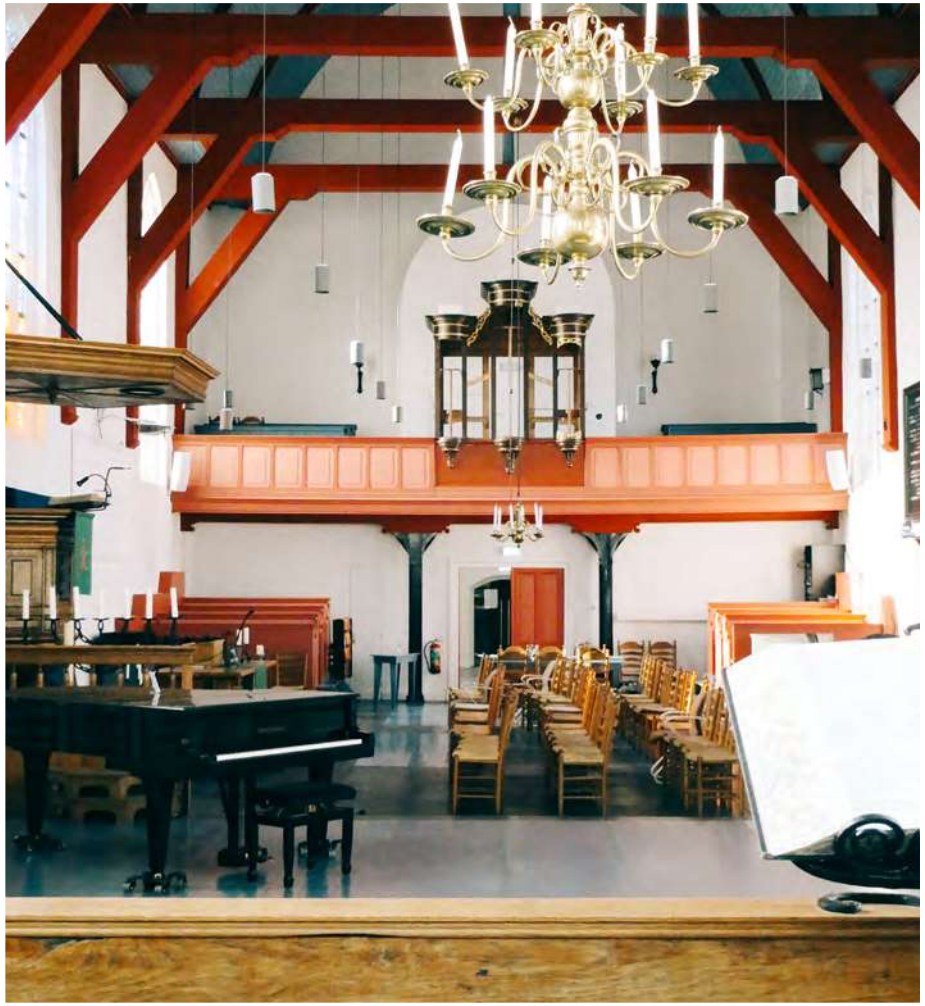
Beeld: Heilig Hartbeeld, Sint Martinuskerk, ‘t Veld

Samen in het kerkgebouw

Een goed voorbeeld van multifunctioneel gebruik door meerdere samenwerkende partijen is de Hippolytuskerk in Hippolytushoef. De Protestantse Gemeente Wieringen is eigenaar van het kerkgebouw, maar biedt ook ruimte voor tentoonstellingen en concerten die worden georganiseerd door drie gelieerde, lokale culturele stichtingen.

Daarnaast faciliteert de Stichting Vrienden van de Hippolytuskerk een breed scala aan activiteiten om het gebouw 'een levend monument' te laten zijn voor het dorp en ontfermt zij zich onder andere over de cultuurhistorische waarde ervan.

Na een geslaagde inzamelingsactie wordt momenteel het monumentale Knipscheer-orgel gerestaureerd om opnieuw bespeeld te kunnen worden vanaf april 2022.

Beeld: Lege orgelkast in Hippolytuskerk, Hippolytushoef

We verwachten dat in de toekomst het eigenschaarschap van een deel van de kerkgebouwen zal wisselen en in sommige gevallen er een nieuwe beheerstructuur zal ontstaan. Het is goed om te realiseren dat er op deze onderwerpen al veel kennis en ervaring aanwezig is bij verschillende kerkgenootschappen en culturele- en maatschappelijke instellingen in Hollands Kroon. Het stimuleren van de onderlinge uitwisseling van deze kennis en ervaring door de gemeente kan een belangrijke bijdrage leveren aan een effectieve en soepele overgang naar een nieuwe en duurzame situatie.

Organisaties die zich bezig houden met het beheer en gebruik van kerkgebouwen kunnen daarnaast voor nieuwe ideeën en concrete oplossingen voor problemen aankloppen bij de **De Hollands Kroonse Uitdaging**, een organisatie die verenigingen, stichtingen en maatschappelijke organisaties aan het lokale bedrijfsleven en organisaties verbindt. Door krachten te bundelen kan samen worden gewerkt aan innovatie en een duurzaam toekomstperspectief.

Participatie en vrijwilligers

Het onderhoud en beheer van veel kerkgebouwen en omliggende gronden in Hollands Kroon draait (deels) op de inzet van lokale vrijwilligers. Ook binnen het vrijwilligersbestand is er sprake van vergrijzing, waarbij veel beherende organisaties het steeds moeilijker vinden om nieuwe krachten duurzaam aan het kerkgebouw te binden. De betrokkenheid van inwoners is van cruciaal belang voor het in stand houden van ons erfgoed en het benutten van de kansen die kerkgebouwen aan onze gemeente bieden.

In het stimuleren van vrijwilligerswerk kan de gemeente Hollands Kroon een rol spelen door waardering te tonen voor de belangrijke inzet die wordt geleverd. De gemeente organiseerde in 2021 een actie waarmee vrijwilligers in het zonnetje werden gezet. Te denken valt ook aan het organiseren van een jaarlijkse vrijwilligersprijs specifiek rondom (religieus) erfgoed.

Betrekken inwoners

De gemeente Hollands Kroon streeft het na om in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en overige belanghebbenden te betrekken bij zowel beleidsvorming als projecten.

Bij een toekomstige herbestemming blijft het zaak de omwonenden als belanghebbende te beschouwen en ervoor te zorgen dat herbestemmingstrajecten participatief worden ingestoken. Samen kom je immers het best tot breed gedragen en duurzame oplossingen.

Beeld: Doopsgezinde Kerk, Nieuwe Niedorp

Beeld: Ruïnekerk, Oude Niedorp

Nieuw erfgoed op oude grond

Kerkenvisies gaan meestal over oude gebouwen, het verhaal van de Heidense Kapel bewijst dat op elke regel wel een uitzondering is. In 2016 herrees op de driesprong Bierdijkerveldweg, Stroeërweg en Smerperweg op Stroe namelijk een nieuwe kapel op basis van oude schetsen en beschrijvingen. Deze locatie is voor de regio altijd al belangrijk geweest en werd (en wordt nog steeds) door velen beschouwd als een mystieke plek.

De bouw van deze 'nieuwe' Heidense Kapel, centraal gelegen op de begraafplaats, werd volledig door betrokken inwoners gefinancierd en gerealiseerd. Het beheer van het gebouw ligt in handen van ongeveer 60 vrijwilligers, die er samen voor zorgen dat de kapel 6 dagen per week open kan zijn voor publiek.

De Heidense Kapel is hiermee een fantastisch voorbeeld van erfgoedparticipatie, gedragen door en voor de lokale gemeenschap.

Beeld: Heidense Kapel, Stroe

Corona

Beheerders en eigenaren van veel kerkgebouwen worden op het moment van schrijven hard geraakt door de coronacrisis. Het vermogen om inkomsten te genereren hangt deels samen met de mogelijkheid om bezoekers fysiek te kunnen ontvangen; het is een belangrijke voorwaarde om mensen te kunnen boeien en binden aan het gebouw. De meeste organisaties kennen momenteel dan ook een forse terugloop van donaties, collectes, of opbrengsten uit evenementen.

Veel kerkelijke organisaties hebben intussen geïnvesteerd om het bekijken van hun vieringen en diensten online mogelijk te maken, vaak met verrassend positieve resultaten. Één kerkbestuurder gaf aan dat het online bezoek van hun diensten zelfs drie keer zo groot was als de aantallen die voor corona naar de kerkdiensten kwamen. Online diensten hebben het bereik van veel kerkgemeenschappen dus vergroot.

Hier zit echter ook een keerzijde aan; de verwachting is dat bezoekers niet in dezelfde aantallen zullen terugkeren naar de fysieke vieringen nadat de coronacrisis definitief achter ons ligt. Dit betekent voor sommige organisaties een nog snellere afname van bezoekersaantallen, en daarmee ook een vermindering van het vermogen tot stabiel en duurzaam financieel beheer.

Beeld: Kerkbanken De Ark, Middenmeer

“Wij betalen momenteel 8.000,- euro per jaar om het kerkgebouw te verwarmen. Door het wegvallen van inkomsten door corona kunnen we ons eigenlijk niet nog zo’n jaar veroorloven.”

Beheerder kerkgebouw Hollands Kroon

4. ROL VAN DE GEMEENTE

De gemeente Hollands Kroon stimuleert het onderbrengen van eigenaarschap en beheer van religieus vastgoed en overig erfgoed bij verenigingen, instellingen en besturen. Dat neemt niet weg dat de gemeente ook voor zichzelf een verantwoordelijkheid ziet in het stimuleren van ondernemerschap en zelfredzaamheid bij eigenaren, beheerders en exploitanten van de betreffende kerkgebouwen.

De gemeente Hollands Kroon gaat een verbindende rol spelen tussen lokale behoeften, en mogelijkheden op landelijk en regionaal niveau, bijvoorbeeld door het identificeren van subsidies vanuit het Rijk. Daarnaast maken wij het netwerk attent op kansen om aan te haken bij relevante (buiten-)regionale ontwikkelingsprojecten. Dit sluit aan bij het principe dat wij een proactieve dienstverlenende overheid willen zijn. Om deze rol goed te kunnen vervullen is het nodig goed op de hoogte te zijn van wat er speelt in de lokale gemeenschappen en organisaties binnen Hollands Kroon.

< Klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

De uitgangspunten waar de gemeente Hollands Kroon de komende jaren invulling aan gaat geven in relatie tot het dossier van de kerkenvisie en de kwestie van leegstaande en leegkomende kerken zijn:

- *De gemeente verbindt*
- *De gemeente adviseert*
- *De gemeente denkt mee*
- *De gemeente onderzoekt*
- *De gemeente ziet toe*

Beeld: Tentoonstelling Hippolytuskerk, Hippolytushoef

De gemeente verbindt: kennis, kunde en beleid

Het uitvoeren van beleid op het gebied van (monumentale) kerkgebouwen in tijden van transitie vereist kennis over een breed scala aan onderwerpen en belangen. Daarnaast beheert de ambtenaar erfgoed een divers netwerk bestaande uit bestuurders, ondernemers, collega ambtenaren, erfgoedverenigingen, burgerinitiatieven en professionals met specifieke, aanvullende kennis en kunde.

Een erfgoedambtenaar bij Hollands Kroon is een verbinder en zorgt dus voor goede connecties tussen verschillende beleidsgebieden en personen. Kerkeigenaren hebben daardoor altijd een vast aanspreekpunt voor hun vragen.

Deze rol is niet te onderschatten; zonder goed overzicht van het landschap en adequaat handelen op basis van lokale behoeften kan het proces van maatschappelijke en economische doorontwikkeling stagneren, waarmee we de kans laten liggen om zelfredzaamheid van eigenaren en beheerders van erfgoed verder te stimuleren.

De gemeente adviseert: relevante aanknopingspunten bij o.a. het Rijk en de provincie

We verwachten dat de energietransitie extra (financiële) impulsen vanuit het Rijk en de provincie Noord-Holland zal betekenen. Dit kunnen aanknopingspunten zijn voor de beheerders en eigenaren van kerkgebouwen in onze gemeente die het energiegebruik van hun gebouw willen verduurzamen.

Ook wat betreft gebiedsontwikkeling en toerisme liggen er mogelijkheden voor kerkgebouwen om aan te haken bij toekomstige of reeds bestaande projecten. Een voorbeeld hiervan is de aankomende **Landschapstriënnale 2023**, die langs de gehele Nederlandse Waddenkust zal plaatsvinden.

De gemeente blijft alert op kansen die gekoppeld kunnen worden aan religieus erfgoed om deze proactief te benutten. Wij spelen daarmee een faciliterende rol in de ontwikkeling en zelfredzaamheid van kerkgebouwen door het identificeren en aanreiken van diverse externe subsidiemogelijkheden.

De gemeente denkt mee: kennispartner ontwikkeling monumenten

Een monumentale status van een kerkgebouw biedt bescherming van ons erfgoed, maar kan in de ontwikkeling van nieuwe functies soms ook voelen als een molensteen. Elke beoogde aanpassing van het interieur of exterieur moet immers (en met goede reden) eerst getoetst worden.

Wij nemen als gemeente naast de rol als hoeders van ons monumentaal erfgoed ook de rol op als kennispartner in ontwikkelvraagstukken. Hoe kunnen we economische, culturele en sociale ontwikkeling stimuleren zonder aantasting van de erfgoedwaarde? Van “wat mag er niet” naar “hoe kan het wel?”.

Door ons dienstverlenend, oplossingsgericht en verbindend op te stellen zorgen we als overheid samen met bestuurders, beheerders, ondernemers en ontwikkelaars voor een cultuur waarin de toekomstbestendigheid van monmentaal religieus erfgoed centraal staat. Eigenaren van monumenten moeten weten dat ze ons in een vroeg stadium kunnen vragen mee te denken.

De gemeente onderzoekt: vergunningen voor publieksactiviteiten

Voor kerken die veel culturele publieksactiviteiten (willen) organiseren is goede communicatie met de gemeente Hollands Kroon van groot belang, onder andere voor het regelen van de benodigde vergunningen. Dergelijke aanvragen kunnen tijdrovend zijn en kosten soms ook geld. Als deze telkens op individuele basis moeten plaatsvinden kan dit een rendabele exploitatie in de weg zitten.

Hollands Kroon maakt de drempel voor multifunctioneel gebruik van kerkgebouwen zo laag mogelijk. Voor monumentale of multifunctionele kerkgebouwen gaan wij de mogelijkheid onderzoeken om organisaties hierin te faciliteren en tegemoet te komen door middel van maatwerkoplossingen. Te denken valt aan gestandaardiseerde vergunningen voor een vooraf vastgestelde periode voor specifieke activiteiten.

Omdat dit onderwerp erg breed is en de behoefte per locatie verschillend is, zullen we dit onderwerp in samenspraak met de betreffende beherende partijen inventariseren en verder uitwerken.

De gemeente ziet toe: betrekken van inwoners bij bestemmingsplannen

De nieuwe Omgevingswet schrijft voor dat herbestemming (ook die van kerken) gepaard moet gaan met inwonersparticipatie. De gemeente ziet er scherp op toe dat een initiatiefnemer dit toepast.

Dit betekent dat omwonenden en buurtgenoten in een vroeg stadium bij herbestemming moeten worden betrokken en de ruimte krijgen om ideeën in te brengen. De erfgoedambtenaar kan de initiatiefnemer hierin adviseren en helpen de juiste verbindingen te maken. Bij voorkeur wordt de gelegenheid om mee te denken georganiseerd in of om het betreffende gebouw.

De erfgoedambtenaar kan de initiatiefnemer hierin adviseren en helpen de juiste verbindingen te maken. Bij voorkeur wordt de gelegenheid om mee te denken georganiseerd in of om het betreffende gebouw.

“Ik vind het vooral belangrijk voor het aangezicht van het dorp, dat er een beetje historie bewaard blijft. De gebouwen zijn prachtig en kunnen prima gebruikt worden voor andere doeleinden. Ik zou het doodzonde vinden als ze worden gesloopt en er nieuwbouw voor in de plaats komt. Dan mist het dorp straks echt enorm zijn sfeer.”

Inwoner Hollands Kroon

5. TOTSTANDKOMING KERKENVISIE

De kerkenvisie Hollands Kroon is tot stand gekomen door middel van bureauonderzoek, bezoek aan kerkgebouwen en gesprekken met eigenaren, bestuurders en beheerders van deze gebouwen. Ook is er gesproken met betrokkenen stichtingen en verenigingen die zich bezig houden met cultureel-maatschappelijke programmering. Daarnaast is er middels drie digitale participatiebijeenkomsten en een online enquête input opgehaald bij de inwoners van Hollands Kroon.

Verder zijn er gesprekken gevoerd met meerdere beleidsmedewerkers van de gemeente, o.a. om een verbinding te leggen met de Omgevingsvisie, en met de provincie Noord-Holland om een breder perspectief te krijgen op actuele uitdagingen in onze streek.

Wij willen iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan het onderzoek van harte bedanken.

< Klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

De kerkenvisie is samengesteld door De Kerkvernieuwers, in opdracht van de gemeente Hollands Kroon.

Auteurs:
Ankie Petersen, Sander Ummelen (De Kerkvernieuwers)

Met bijdragen door:
Theo Meskers en Astrid Zwaag (Gemeente Hollands Kroon)
Stephan Ummelen (De Kerkvernieuwers)
Lars de Jong (Stout Groep)

Jaar van uitgave:
2022

Vormgeving en lay-out:
Annefleur Schut (Dondersstraat Producties)

Beeld voorblad:
De Ark, Middenmeer

Beeld achterzijde:
De Samenstroom, Wieringerwerf

De afbeeldingen in het document zijn door ons, de auteurs, verzameld en geproduceerd. Wij hebben geprobeerd enkel rechtenvrij beeldmateriaal in dit document op te nemen. Mocht je van mening zijn dat we beeldmateriaal toch onrechtmatig hebben gebruikt, kan je contact met ons opnemen via **info@kerkvernieuwers.nl**

De Kerkvernieuwers

in samenwerking met

gemeente Hollands Kroon

stoutgroep

BIJLAGE: KERKENPASPOORTEN

< Klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

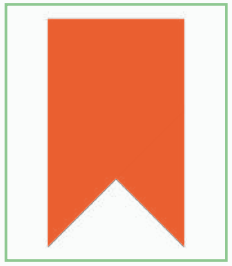
Deze kerkenvisie heeft als één van de hoofddoelen om een inventarisatie te maken van alle gebouwen binnen de gemeente Hollands Kroon die als kerk fungeren, in het verleden als kerk hebben gefungeerd of als kerkgebouw herkenbaar zijn in het straatbeeld. Er zijn echter drie gevallen die niet helemaal aan deze criteria voldoen, maar vanwege verschillende redenen toch zijn meegenomen in dit overzicht.

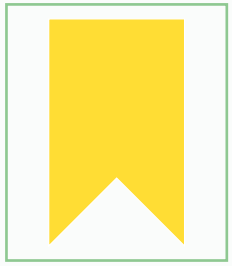
Het gaat specifiek om het kloostercomplex in Nieuwe Niedorp, dat onlosmakelijk verbonden is aan de ernaast gelegen Kloosterkerk. De Maartenstoren (ook bekend als de Oude Toren) in Nieuwe Niedorp, een Rijksmonument in gemeentelijk eigendom dat tot tweemaal toe de sloop van naastgelegen kerkgebouwen overleefde, is tevens als apart gebouw opgenomen in ons overzicht.

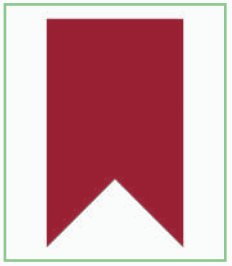
Ten slotte is ook de Heidense Kapel op Stroe (Hippolytushoef) meegenomen vanwege haar bijzondere ontstaansgeschiedenis, actieve gebruik en betekenis voor de inwoners van de omliggende dorpen. Dit ondanks het feit dat het geen 'origineel' kerkgebouw of erfgoed is in de strikte zin van het woord.

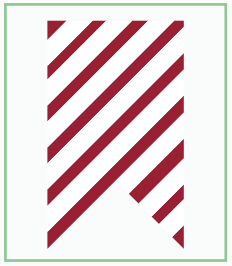
Deze aanpak heeft geleid tot een inventarisatie van in totaal 36 gebouwen, die allemaal een eigen kerkenpaspoort hebben gekregen.

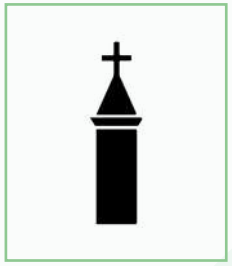
Legenda kerkenpaspoorten

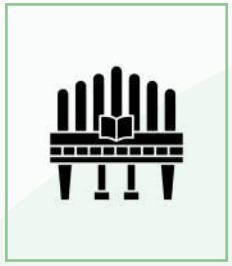

Rijksmonument

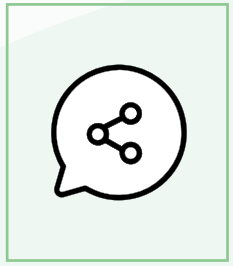

Provinciaal monument

Gemeentelijk monument

Kandidaat gemeentelijk monument

Rijks-monumentale toren

Monumentaal orgel

Cultureel-maatschappelijke functie

Religieuze functie

1 Kerkje Anna Paulowna

Adres: Molenvaart 21
Postcode: 1761 AA
Plaats: Anna Paulowna

Bouwjaar: 1856
Bouwstijl: Eclectisch
Architect: J.C. de Leeuw

Eigenaar: Protestantse Gemeente Anna Paulowna

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het Kerkje Anna Paulowna is een typologisch voorbeeld van een voormalige Nederlands Hervormde kerk, en een opvallend gebouw in het dorp. In de kerk staat een orgel dat is gebouwd rond 1870, de bouwer is onbekend. In 1998 is dit orgel in zijn geheel gerestaureerd. Het Kerkje is een van de oudste gebouwen in de Anna Paulownapolder, tot stand gekomen door gezamenlijke inspanning van de eerste bewoners.

Gebruik & beheer

Het Kerkje in Anna Paulowna wordt geëxploiteerd voor onder andere culturele en maatschappelijke activiteiten, en dient daarnaast als gemeentelijke trouwlocatie. Ook wordt er nog af en toe gekerkt, met name bij bijzondere vieringen.

volgende >

Terug naar overzicht

2 Onze Lieve Vrouw Praesentatie Anna Paulowna (Spoorbuurtkerk)

Adres: Nieuweweg 15
Postcode: 1761 EC
Plaats: Anna Paulowna

incidenteel

Bouwjaar: 1870
Bouwstijl: Neo-classicistisch
Architect: Theo Asseler

Eigenaar: Rooms-Katholieke Parochie O.L.V. Praesentatie

Cultuurhistorische bijzonderheden

De fraai in de zichtas gelegen Spoorbuurtkerk/ Onze Lieve Vrouw Praesentatie is van cultuurhistorisch belang vanwege de stedenbouwkundige waarde, de kwaliteit van de architectuur en het beeldbepalende karakter. De fundering van de kerk bestaat uit houten palen en het waterpeil in de sloot naast de kerk vroeg dan ook voortdurend de attentie van de pater. Zodra het waterpeil ook maar enigszins daalde en de palen droog dreigden te komen, hing hij aan de bel met het waterschap.

Gebruik & beheer

In de Spoorbuurtkerk/ Onze Lieve Vrouw Praesentatie vinden hoofdzakelijk katholieke vieringen plaats, zoals wekelijkse diensten, trouwerijen, doop bijeenkomsten, communies, vormsels en begrafenissen. Incidenteel zijn er culturele activiteiten, zoals kooroptredens en de Fototentoonstelling 150 jaar Spoorbuurtkerk uit 2019.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

3 (Voormalig) Doopsgezinde Vermaning, Barsingerhorn

Adres: Heerenweg 48
Postcode: 1768 BC
Plaats: Barsingerhorn

Bouwjaar: 1862
Bouwstijl: Eclectisch
Architect: Pieter Brugman

Eigenaar: Particulier

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het pand is van architectuurhistorische waarde als zeldzaam voorbeeld van negentiende-eeuwse doperse kerkbouw in de polder. Deze 'waterstaatskerk' is met financiële steun van de landelijke overheid gebouwd onder toezicht van ingenieurs van het ministerie van Waterstaat. Opmerkelijk detail is het zadeldak gedekt met zeldzame Oegstgeester pannen en vorstpannen met fleurons. De voormalige vermaning is onderdeel van de lintbebouwing aan de Heerenweg en ligt binnen provinciaal beschermd dorpsgezicht.

Gebruik & beheer

De kerk kreeg de huidige woon-werkbestemming in 1978, waarbij het interieur aan het nieuwe gebruik werd aangepast.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

4 De SamenVaart, Breezand

Adres: Molenvaart 421
Postcode: 1764 AR
Plaats: Breezand

Bouwjaar: 1969
Bouwstijl: Waterstaatsstijl
Architect: P. Baard & P.J. Hoeks

Eigenaar: Protestantse Gemeente Anna Paulowna

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het interieur van de Samenvaart is een weerspiegeling van late jaren '60 en jaren '70 interieurontwerp, te zien aan het gebruik van materialen en kleuren. Ook staat er een bijzonder orgel uit 1908, gebouwd door Anton en Joseph Holtzhammer. Dit orgel stond in een dorpskerk uit de 12e eeuw in Upper Gravenhurst, Bedfordshire, ruim 70 kilometer ten noorden van Londen. In juli 2019 is het orgel officieel opgeleverd.

Gebruik & beheer

In de SamenVaart vinden wekelijkse kerkdiensten plaats, vergaderingen en bijeenkomsten van de organisaties die bij de kerk betrokken zijn. Daarnaast vinden er zo nu en dan kerkelijke culturele activiteiten plaats, zoals een pubquiz.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

5 De Hoeksteen, Breezand

Adres: Tulpenstraat 15
Postcode: 1764 HN
Plaats: Breezand

Bouwjaar: 1964
Bouwstijl: onbekend
Architect: P. Baard

Eigenaar: Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt van Anna Paulowna

Cultuurhistorische bijzonderheden

Nader te bepalen.

Gebruik & beheer

De Hoeksteen is een kerkgebouw die primair wordt gebruikt voor religieuze vieringen en andere kerkelijke activiteiten.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

6 Sint-Jan de Evangelistkerk, Breezand

Adres: Wijdenes Spaansweg 58
Postcode: 1764 GK
Plaats: Breezand

Bouwjaar: 1931
Bouwstijl: Traditionalisme
Architect: H.P.J. de Vries

Eigenaar: Parochie Sint-Jan de Evangelist

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het gebouw is een ruime, eenbeukige kruiskerk in traditionalistische vormen met forse westtoren, gedekt door een gemetselde spits. De kerk sluit qua ontwerp aan op het concept van de volkskerk en telt als karakteristiek werk in het oeuvre van H.P.J. de Vries.

Gebruik & beheer

De kerk wordt gebruikt voor religieuze diensten, vieringen en andere kerkelijke activiteiten.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

7 De Kapel, Den Oever

Adres: Gasthuisweg 52
Postcode: 1779 AJ
Plaats: Den Oever

Bouwjaar: 1920
Bouwstijl: onbekend
Architect: onbekend

Eigenaar: Stichting Kapel Den Oever

Cultuurhistorische bijzonderheden

De Kapel is een houten gebouw, oorspronkelijk gebouwd als R.K. Kerk Onze Lieve Vrouw van Altijddurende Bijstand. In 1988 is de kerk in gebruik geraakt als Hervormde Kapel. Nu is de Kapel te huur voor activiteiten en evenementen. In het dorp Den Oever staat verder geen enkel kerkgebouw meer.

Gebruik & beheer

De Kapel in De Oever wordt gebruikt voor cultureel-maatschappelijke activiteiten, zoals exposities, concerten, tentoonstellingen, verjaardagen, trouwfeesten of een condoleances. Daarnaast zijn er vaste huurders van de Kapel, zoals een fysiotherapeut en fotograaf.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

8 Willibrorduskerk, Haringhuizen

Adres: Dorpsstraat 9
Postcode: 1769 HA
Plaats: Haringhuizen

Bouwjaar: eerste kwart 15e eeuw
Bouwstijl: onbekend
Architect: onbekend

Eigenaar (kerkgebouw): Stichting Oude Hollandse Kerken

8674 8675 605

Cultuurhistorische bijzonderheden

De Willibrorduskerk in Haringhuizen verhoogd op en terp als prominente locatie in de Dorpsstraat. Het is een eenbeukig, rechtgesloten gebouw, aan de noordzijde langs de toren doorgetrokken, dat zijn huidige gedaante heeft gekregen door afbraak van een koorpartij en van een noordbeuk. De kerk stamt uit de 15e eeuw, en het interieur bevat diverse historische elementen zoals een preekstoel en doophek uit 1654, een tekstbord uit 1663 met versregels van dominee L. Hondius, en diverse grafzerken in de vloer. De Willibrorduskerk beschikt over een twee-klaviers orgel uit Engeland, gebouwd door Francis Jones uit Sheffield. Sinds 2015 is het orgel niet meer bespeelbaar.

Gebruik & beheer

De besturen van het Dorpshuis en de Willibrorduskerk werken waar mogelijk samen bij de organisatie van evenementen en het faciliteren van vaste gebruikers. De Willibrorduskerk wordt gebruikt voor de organisatie van diverse culturele activiteiten; exposities, concerten, tentoonstellingen en als officiële trouwlocatie voor de Gemeente Hollands Kroon.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

9 Heidense Kapel, Hippolytushoef (Stroe)

Adres: Stroeërweg 39
Postcode: 1777 NE
Plaats: Hippolytushoef

Bouwjaar: 2016
Bouwstijl: Geïnspireerd op de originele kerk in Romaanse stijl uit de 8e eeuw na Chr.
Architect: René Roessingh

Eigenaar: Stichting Heidense Kapel Wieringen

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het originele kerkje dat stond op de plek van de Heidense Kapel is rond 1880 gesloopt. In 2013 startte een werkgroep vanuit Wieringer Eiland Museum Jan Lont met het plan om een Heidense Kapel op Stroe te bouwen op de locatie van de originele kerk. De nieuwe Heidense Kapel is in 2016 geopend en bevat diverse historische verwijzingen in het ontwerp, zoals een gevelsteen met daarop een varken of zwijn dat kan verwijzen naar de heilige Antonius, of naar het dier dat de Noorse God Freyr begeleidde, en een 'Noormannenpoortje'. De kapel is onderdeel van een pelgrimsroute: de oude Sint-Jacobsroute, die leidt naar Santiago de Compostella.

Gebruik & beheer

De Heidense Kapel wordt opengesteld en onderhouden door een 6-tal kosters, en tientallen vrijwilligers. De primaire functie is die van een begrafeniskapel waar men bij bezoek van een graf een moment kan rusten, bidden, mediteren en een kaars branden.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

10 Heilige Hippolytus, Hippolytushoef

Adres: Hoofdstraat 12
Postcode: 1777 CB
Plaats: Hippolytushoef

Bouwjaar: 1867
Bouwstijl: Neo Romaans
Architect: Theo Molkenboer

Eigenaar: R.K. Parochie Wieringen en Wieringenmeer

Cultuurhistorische bijzonderheden

Diverse panden aan de Hoofdstraat hebben hoogwaardige architectuur of architectuur-elementen die bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit van deze belangrijke doorgaande straat in het dorp Hippolytushoef. De Heilige Hippolytus is daar een van.

Gebruik & beheer

De kerk wordt gebruikt voor katholieke vieringen, zoals wekelijkse diensten, doop, vormsel, communie en begrafenissen.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

11 (Voormalige) Rehobothkapel, Hippolytushoef

Ookwel: Muziekcentrum De Grebbe
Adres: Koningstraat 25
Postcode: 1777 AA
Plaats: Hippolytushoef

Bouwjaar: 1890
Bouwstijl: Neo Classicistisch
Architect: onbekend

Eigenaar: Particulier

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het doorgaande lint van Koningsweg, Beltstraat en Elft is vanwege de functie van belangrijk doorgaand lint bebouwd met diverse representatieve gebouwen. Deze gebouwen, waaronder de voormalige Rehobothkapel, geven een goed beeld van de historische waarde die men hechtte aan een representatief lint en is sterk beeldbepalend voor het imago van Hippolytushoef.

Gebruik & beheer

De voormalige kapel is gedeeltelijk een woonhuis en gedeeltelijk een gevestigde muziekschool: Muziekcentrum De Grebbe.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

12 Hippolytuskerk, Hippolytushoef

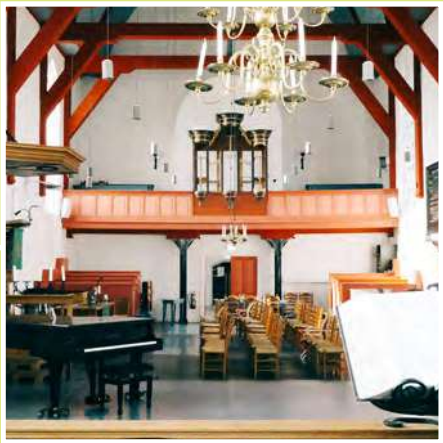

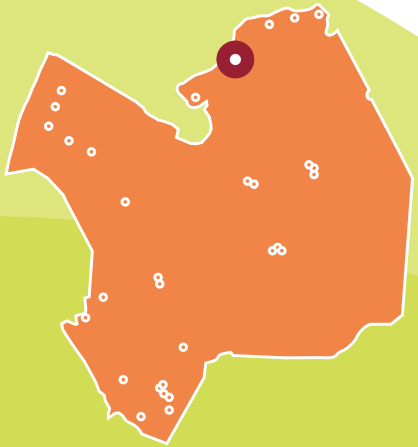
Adres: Kerkplein 17
Postcode: 1777 CD
Plaats: Hippolytushoef

38921 38920 694

Bouwjaar: 12e/begin 13e eeuw, herbouwd in 1674. Toren 14e eeuw
Bouwstijl: Gotisch
Architect: onbekend

Eigenaar (kerkgebouw): Protestantse Gemeente Wieringen

Cultuurhistorische bijzonderheden

De Hippolytuskerk is gebouwd op een vrijwel ronde kunstmatige hoogte. Het gebouw bestaat uit een vijfzijdig gesloten, met tufsteen bekleed laat-gotisch koor en een in 1675 tussen koor en schip opgetrokken eenbeukig schip. Bijzondere elementen in het interieur zijn de preekstoel, het doophek, ijzeren doopbogen en gebrandschilderd glas. In het gebouw staat een monumentaal orgel, in 1870 gemaakt door H. Knipscheer.

Gebruik & beheer

Het kerkgebouw wordt gebruikt voor kerkdiensten. Daarnaast zet de Stichting Vrienden van de Hippolytuskerk zich in om culturele activiteiten in de kerk te helpen realiseren. Dit zorgt ervoor dat de Hippolytuskerk een ontmoetingsplaats is voor de inwoners van Wieringen en omstreken.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

13 Doopsgezinde Vermaning, Hippolytushoef

Adres: Vermaningsteeg 7
Postcode: 1777 CN
Plaats: Hippolytushoef

510388 1888 incidenteel

Bouwjaar: 1861
Bouwstijl: Eclectisch (invloeden van)
Architect: onbekend

Eigenaar: Doopsgezinde Gemeente Wieringen

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het kerkgebouw met bijbehorend hekwerk is van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een Doopsgezinde Vermaning uit de tweede helft van de 19de eeuw op het Noord-Hollandse platteland. In de kerk staat een monumentaal orgel gebouwd door de Firma Van Dam uit Leeuwarden. In 1938 zijn bijzondere ramen aangebracht door de Firma Bogtman uit Haarlem.

Gebruik & beheer

De Doopsgezinde Vermaning in Hippolytushoef wordt primair gebruikt voor religieuze vieringen. Daarnaast zijn zij aangesloten bij Project Geestdrift, een project dat culturele evenementen organiseert in Doopsgezinde kerken in Noord-Holland.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

14 Filadelfia Kapel, Hippolytushoef

Adres: Beltstraat 7-9
Postcode: 1777 HA
Plaats: Hippolytushoef

Bouwjaar: 1956
Bouwstijl: onbekend
Architect: onbekend

Eigenaar: Pinkstergemeente Filadelfia

Cultuurhistorische bijzonderheden

Niet van toepassing.

Gebruik & beheer

De Filadelfia kapel wordt gebruikt voor religieuze vieringen. Incidenteel worden er maatschappelijke evenementen georganiseerd, zoals het Wieringer Ontmoetingsdiner en een naaicafé waar statushouders een praatje kunnen komen maken (in het Nederlands) en samen te naaien.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

15 (Voormalige) Ankerkerk, Hippolytushoef

Adres: Seringenlaan 17
Postcode: 1777 EC
Plaats: Hippolytushoef

Bouwjaar: 1967
Bouwstijl: Modern
Architect: Steen en Tuinhof

Eigenaar: Particulier

Cultuurhistorische bijzonderheden

De (Voormalige) Ankerkerk is een bescheiden, architectonisch interessante, moderne kerk met losstaande toren.

Gebruik & beheer

Het kerkgebouw wordt nu primair gebruikt door Tree Buitenschoolse Opvang.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

16 Laurenskerk, Kolhorn

Adres: Kerkepad 1-3
Postcode: 1767 CK
Plaats: Kolhorn

8679 8680 792

Bouwjaar: In oorsprong mogelijk 15e eeuws. Na brand in 1791-1792 herbouwd
Bouwstijl: onbekend
Architect: onbekend

Eigenaar (kerkgebouw): Stichting De Nieuwe Horn en Stichting tot Restauratie en Instandhouding van de NH kerk te Kolhorn

Cultuurhistorische bijzonderheden

Na de dorpsbrand van Kolhorn in de 1788 is de huidige kerk herbouwd in de vorm van een halve kruiskerk. Bijzondere elementen zijn onder andere een koperen doopboog en doopbekken houder uit 1792. In de kerk staat een monumentaal eenklaviers orgel, dat dateert uit ca. 1725. De rijksmonumentale toren is gebouwd in de 19e eeuw in eenvoudige stijl, en bevat een klokkenstoel met klok van William Butendiic uit 1418, en een mechanisch torenuurwerk uit 1780.

Gebruik & beheer

De kerk is niet meer in gebruik is voor religieuze doeleinden, maar als cultureel centrum voor onder meer dorpsbijeenkomsten, concerten en exposities. Het naastgelegen dorpshuis en kerk worden gebruikt door een groot aantal organisaties. Daarnaast is er de mogelijkheid om te trouwen en te rouwen in de Laurenskerk.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

17 (Voormalige) Eben Haëzerkerk, Kolhorn

Adres: Westfriesedijk 108
Postcode: 1767 CR
Plaats: Kolhorn

Bouwjaar: 1887
Bouwstijl: onbekend
Architect: onbekend

Eigenaar: Particulier

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het kerkje bevindt zich in een gebied dat is aangemerkt als een van rijkswege beschermd dorpsgezicht: een gebied in een dorp met een bijzonder cultuurhistorisch karakter. De bescherming is bedoeld om de cultuurhistorische identiteit van een gebied te behouden en in te zetten bij ontwikkelingen.

Gebruik & beheer

De kerk is in gebruik als woonhuis.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

18 Ontmoetingskerk, Middenmeer

Adres: Professor ter Veenweg 2
Postcode: 1775 BH
Plaats: Middenmeer

incidenteel

Bouwjaar: 1949
Bouwstijl: onbekend
Architect: H. Eldering

Eigenaar: Protestantse Gemeente te Middenmeer

Cultuurhistorische bijzonderheden

De stedenbouwkundige vierhoek van Brugstraat, Breestraat, Kanaalweg, met als verbindend element de Torenstraat en een uitlopertje naar de Kerkhoflaan en de Havenkade, is van cultuurhistorische waarde als goed voorbeeld van de vroege stedenbouwkundige aanleg (ontworpen door Granpré Molière) van een nieuw aangelegd dorp in de Wieringermeer. De waarde van dit gebied wordt nog versterkt door de daarin nog aanwezige architectonisch interessante bouwwerken, zoals de Ontmoetingskerk.

Gebruik & beheer

De kerk wordt primair gebruikt voor religieuze diensten. Bij het kerkgebouw hoort ook het zalencomplex 'De Meerbaak'. Het complex bekleedt de rol als buurthuis, waar zowel particulieren als organisaties een zaaltje kunnen huren. Religieuze en niet-religieuze koren maken gebruik van de kerk.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

19 Maria Sterre der Zee, Middenmeer

Adres: Brugstraat 36
Postcode: 1775 BB
Plaats: Middenmeer

Bouwjaar: 1953
Bouwstijl: onbekend
Architect: Thunnissen & Kranendonk

Eigenaar: R.K. Parochie Wieringen & Wieringermeer

Foto's: Kerkfotografie

Cultuurhistorische bijzonderheden

De kerk heeft een kenmerkende bouwstijl, als vierkante centraal bouw, gedekt door een tentdak met dakruiter. De stedenbouwkundige vierhoek van Brugstraat, Breestraat, Kanaalweg, met als verbindend element de Torenstraat en een uitlopertje naar de Kerkhoflaan en de Havenkade, is van cultuurhistorische waarde als goed voorbeeld van de vroege stedenbouwkundige aanleg (ontworpen door Granpré Molière) van een nieuw aangelegd dorp in de Wieringermeer. De waarde van dit gebied wordt nog versterkt door de daarin nog aanwezige architectonisch interessante bouwwerken, zoals de Maria Sterre der Zee.

Gebruik & beheer

Het kerkgebouw wordt gebruikt voor katholieke vieringen, zoals wekelijkse diensten, doop, vormsel, communie en begrafenissen.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

20 De Ark, Middenmeer

Adres: Kerkring 1
Postcode: 1775 AC
Plaats: Middenmeer

516093

Bouwjaar: 1934
Bouwstijl: Traditionalistisch (Delftse School)
Architect: G. van Hoogevest

Eigenaar: Kerkgenootschap Volle Evangelie Gemeente De Ark

Cultuurhistorische bijzonderheden

De (Voormalige) Nederlands Hervormde kerk (oftewel: de Ark) van Middenmeer is van algemeen belang wegens cultuur- en architectuurhistorische waarde als goed ontworpen en gaaf bewaard voorbeeld van traditionalistische kerk architectuur uit de beginperiode van de Wieringermeerpolder. De kerk heeft daarnaast situationele waarde vanwege de stedenbouwkundige ligging aan een ruim voorplein aan de Kerkring.

Gebruik & beheer

De Ark wordt primair gebruikt voor religieuze diensten en andere vieringen.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

21 Fenixkerk, Nieuwe Niedorp

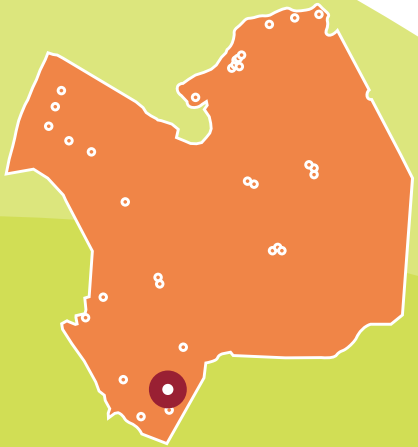

Adres: Dorpsstraat 179
Postcode: 1733 AD
Plaats: Nieuwe Niedorp

Bouwjaar: 1966
Bouwstijl: Modern
Architect: A.N. Schippers

Eigenaar: PKN Protestantse gemeente Nieuwe Niedorp

Gebruik & beheer

De Fenixkerk in Nieuwe Niedorp wordt primair gebruikt voor religieuze activiteiten, zoals wekelijkse diensten en andere vieringen. Ook zijn er terugkerende kerkelijke activiteiten te bezoeken, zoals (kinder)kooroptredens en de nieuwe Ds. Schermerhornlezing. Daarnaast organiseert de Fenixkerk (mede) een aantal initiatieven van cultureel-maatschappelijke aard, zoals het Intercultureel Festival. Veel activiteiten vinden plaats in samenwerking met woonzorghuis de Roode Eenhoorn.

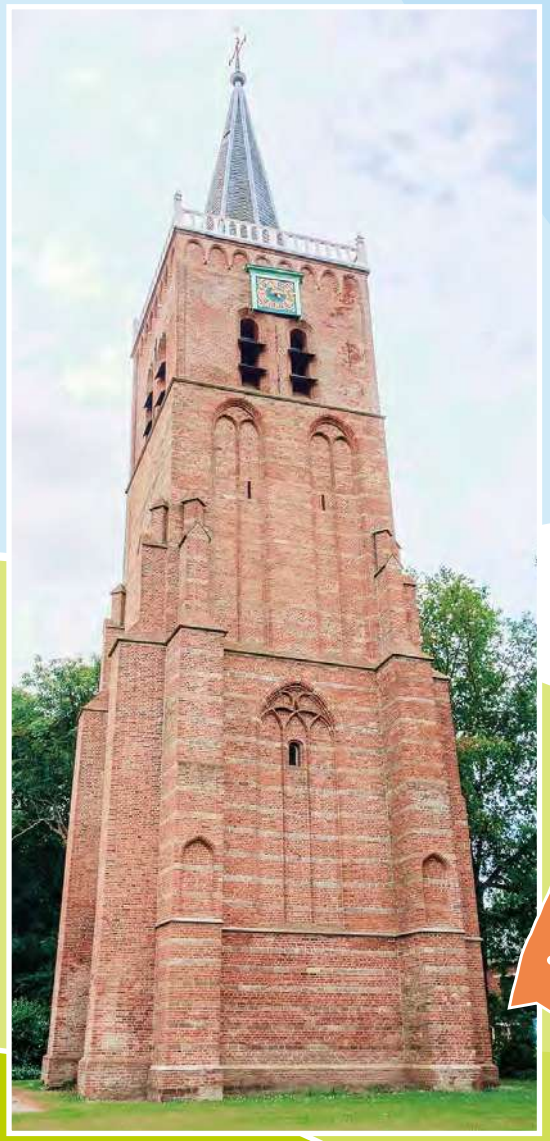
Cultuurhistorische bijzonderheden

De Fenixkerk is een modern en sober kerkgebouw zonder bijzondere architectuurhistorische eigenheden. De kerk staat naast de Maartenstoren, een rijksmonumentaal overblijfsel van de oorspronkelijke eenbeukige kruiskerk die tot aan de sloop in de 19e eeuw op dezelfde locatie stond.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

22 Maartenstoren, Nieuwe Niedorp

Adres: Dorpsstraat 179
Postcode: 1733 AH
Plaats: Nieuwe Niedorp

30384

Bouwjaar: 15e eeuw
Bouwstijl: Gotisch
Architect: onbekend

Eigenaar: Gemeente Hollands Kroon

Cultuurhistorische bijzonderheden

De Maartenstoren, ook wel 'Oude Toren' genoemd, bleef bewaard na de sloop van de aanliggende kruiskerk, die tweemaal herbouwd is (de huidige Fenixkerk). De fundamenten van de toren stammen uit de 13e eeuw. In de toren bevindt zich een klokkenstoel met een klok uit 1653, gebouwd door Pieter en François Hemony. Dit waren de belangrijkste Nederlandse klokkengieters uit de 17e eeuw. De toren staat opvallend scheef.

Gebruik & beheer

Niet van toepassing.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

23 Kloosterkerk, Nieuwe Niedorp

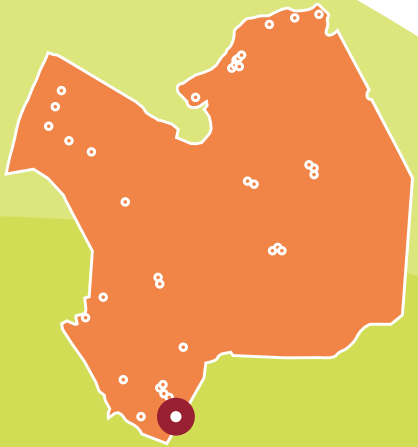

Adres: Paadje 24
Postcode: 1733 NE
Plaats: Nieuwe Niedorp

Bouwjaar: 1906
Bouwstijl: Neogotisch
Architect: P.J. Bekkers

Eigenaar: Stichting Redemptoris Nieburg

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het gebied waar Nieuwe Niedorp zich profileert vanaf de Provinciale weg, is van cultuurhistorisch belang vanwege de sterk beeldbepalende kwaliteit van de gebouwen van de Rooms-katholieke enclave die daar ligt. De hoogwaardige kwaliteit van de architectuur van de Kloosterkerk en het klooster draagt hierdoor bij aan de identiteit van Nieuwe Niedorp.

Gebruik & beheer

De Kloosterkerk wordt wekelijks gebruikt voor katholieke vieringen. Daarnaast is de Mariakapel dagelijks geopend voor bezoek. De Kloosterkerk deed samen met het klooster mee aan de nationale Open Monumentendag, waarbij het mogelijk was om (tegen betaling) een tour te krijgen door de kerk om geld op te halen voor toekomstig onderhoud.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

24 Klooster, Nieuwe Niedorp

Adres: Paadje 24
Postcode: 1733 NE
Plaats: Nieuwe Niedorp

Bouwjaar: 1907
Bouwstijl: Neogotisch
Architect: P.J. Bekkers

Eigenaar: Stichting Redemptoris Nieburg

Gebruik & beheer

In 1907 werd het complex gebouwd als klooster van de paters Franciscanen. In de loop der jaren heeft het klooster tevens een thuis geboden aan de zusters Clarissen, aan de parochie Nieuwe Niedorp en een conferentiecentrum. Tegenwoordig is in het klooster een internationaal en missionair seminarie gevestigd, waar jongemannen worden opgeleid tot priester in onze omgeving. Incidenteel is het klooster open voor publiek, zoals tijdens de Open Monumentendag.

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het gebied waar Nieuwe Niedorp zich profileert vanaf de Provinciale weg, is van cultuurhistorisch belang vanwege de sterk beeldbepalende kwaliteit van de gebouwen van de Rooms-katholieke enclave die daar ligt. De hoogwaardige kwaliteit van de architectuur draagt hierdoor bij aan de identiteit van Nieuwe Niedorp.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

25 Doopsgezinde Kerk, Nieuwe Niedorp

Adres: Dorpsstraat 149
Postcode: 1733 AG
Plaats: Nieuwe Niedorp

incidenteel

Bouwjaar: 1878
Bouwstijl: Neogotisch
Architect: Vonk en Holwerda

Eigenaar (kerk): Doopsgezinde Gemeente Nieuwe Niedorp

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het oude lint van de Dorpsstraat is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege zijn sterke stedenbouwkundige kwaliteit. De kwaliteit van de gebouwde architectuur draagt bij aan de samenhang van ruimtelijke kwaliteit in Nieuwe Niedorp. Boven het spreekgestoelte in de kerk bevindt zich het orgel uit 1882, uitgevoerd in neogotische stijl. Om het orgel te bespelen is naast de organist een pomper nodig. Het orgel is hiermee uniek in de omgeving: bij bijna alle orgels is de aandrijving tegenwoordig elektrisch.

Gebruik & beheer

De Doopsgezinde Kerk wordt primair gebruikt voor religieuze vieringen en activiteiten. Daarnaast is de kerk aangesloten Project Geestdrift, een project dat culturele evenementen organiseert in Doopsgezinde kerken in Noord-Holland.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

26 Michaëlskerk, Oosterland

Adres: Kerkweg 22
Postcode: 1779 GG
Plaats: Oosterland

38933 38932 1146

Bouwjaar: 11e eeuw (kerk), 13e eeuw (toren)
Bouwstijl: Romaans
Architect: onbekend

Eigenaar: Stichting Behoud Oosterlander Kerk

Gebruik & beheer

In Oosterland werken drie stichtingen samen om de Michaëlskerk open en levendig te houden:

- Stichting Culturele Kring Wieringen is actief op het gebied van kunst, cultuur, educatie en muziek en verzorgt het dagelijks beheer van de Oosterlander kerk.
- Stichting Oecumenisch Centrum Michaëlskerk organiseert oecumenische vieringen en ondersteunt de verschillende liturgische werkgroepen bij het experimenteel 'kerk-zijn'.
- Stichting Behoud Oosterlander Kerk is sinds 2017 eigenaar en zorgt voor onderhoud en instandhouding van de kerk.

Cultuurhistorische bijzonderheden

De Rijksmonumentale Michaëlskerk te Oosterland op Wieringen dateert in z'n huidige tufstenen gedaante uit de vroege twaalfde eeuw. Daarmee is het een van de oudste kerken van Holland. Tijdens de laatste restauratie is ook de oorspronkelijke crypte blootgelegd en is besloten tot volledige herbouw van crypte en koor in oorspronkelijk romaanse stijl. Hierdoor is de kerk weer in zijn oorspronkelijke vorm hersteld. In het kerkgebouw staat een monumentaal kabinetorgel, in 1762 gemaakt door J.E. Teschemacher.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

27 Ruïnekerk, Oude Niedorp

Adres: Dorpsstraat 31a
Postcode: 1734 JJ
Plaats: Oude Niedorp

Bouwjaar: 1648
Bouwstijl: Gotisch
Architect: onbekend

Eigenaar: Gemeente Hollands Kroon

incidenteel

Cultuurhistorische bijzonderheden

De ruïne bestaat uit de overblijfselen van een kerkgebouw uit 1648, gebouwd in gotische bouwstijl, met schip en koor. In 1977 ging de kerk verloren na een blikseminslag. Eind 2011 werd besloten de ruïne te conserveren en te behouden voor bezoek en gebruik. De ruine is een van de vier Ruïnekerken in Nederland, en daarmee een unieke cultuurhistorische locatie.

Gebruik & beheer

De Stichting Ruïnekerk Oude Niedorp is de beheerder van het gebouw, en organiseert verschillende evenementen zoals exposities, concerten, themamarkten en andere festiviteiten met een cultureel-maatschappelijk karakter. Vanwege de ligging (nabij begraafplaats) houdt de Ruïnekerk de activiteiten relatief kleinschalig. Jaarlijks wordt er een religieuze dienst gehouden in de buitenlucht.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

28 Het Pioniershuis (Brink 55), Slootdorp

Adres: Brink 55
Postcode: 1774 BA
Plaats: Slootdorp

516094

Bouwjaar: 1932
Bouwstijl: Traditionalisme (Delftse school)
Architect: G. van Hoogevest

Eigenaar: Particulier

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het Pioniershuis (Brink 55) is een voormalig kerkgebouw met aangebouwde kosterswoning, en is van algemeen belang wegens cultuur- en architectuurhistorische waarde als vroeg, sober uitgevoerd en gaaf bewaard voorbeeld van de kerkbouw uit de beginperiode van de Wieringermeerpolder. De kerk heeft situationele waarde vanwege de stedenbouwkundige situering aan de Brink.

Gebruik & beheer

Het kerkgebouw wordt nu gebruikt voor dagbesteding en begeleid wonen voor mensen met een verstandelijke beperking.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

29 Langewegkerk, Slootdorp

Adres: Langeweg 3
Postcode: 1774 AJ
Plaats: Slootdorp

Bouwjaar: 1946
Bouwstijl: onbekend
Architect: E.J. Rotshuizen

Eigenaar: Protestantse gemeente Slootdorp

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het gebied tussen de Brink, de Kerkstraat en de kop van de Langeweg is van cultuurhistorisch belang als interessant voorbeeld van een nieuw gepland dorp van Granpré Molière uit de jaren '30 van de 20ste eeuw.

Gebruik & beheer

De Langewegkerk is in gebruik voor religieuze diensten en andere kerkelijke activiteiten.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

30 Sint Martinuskerk, ‘t Veld

Adres: Rijdersstraat 107
Postcode: 1735 GC
Plaats: ‘t Veld

Bouwjaar: 1853-1854
Bouwstijl: Neo Classicistisch
Architect: Theo Molkenboer

Eigenaar: Parochie H. Martinus

Cultuurhistorische bijzonderheden

‘t Veld heeft een uitgesproken Rooms-katholieke signatuur. Om die reden zijn de gebouwen die aan deze identiteit bijdragen voor het dorp van cultuurhistorisch belang.

Gebruik & beheer

Het kerkgebouw wordt gebruikt voor wekelijkse katholieke diensten en andere religieuze vieringen, zoals doop, vormsel, trouwen of begrafenissen.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

31 Nicolaaskerk, Westerland ('t Veld)

Adres: Westerlanderweg 65
Postcode: 1778 KM
Plaats: Westerland

38937 38936

Bouwjaar: 1828
Bouwstijl: Neogotisch
Architect: onbekend

Eigenaar: Stichting Dorpshuizen Westerland

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het kerkgebouw met het kerkhof is gelegen op een kunstmatige verhoging (terp, of wierd). De huidige kerk heeft vele voorgangers gekend, die waarschijnlijk op dezelfde plek stonden. In kerkelijke archieven wordt in de 14e en 15e eeuw melding gemaakt van een Westerlander kerk. De toren van de kerk dateert uit de 15e /16e eeuw, het schip is in het begin van de 19e eeuw herbouwd nadat de originele kerk te bouwvallig was geworden. Het korte, driezijdig gesloten schip werd opgetrokken in 1826.

Gebruik & beheer

De Nicolaaskerk wordt gebruikt voor maatschappelijke en culturele activiteiten, en incidenteel voor erediensten. Het gebouw biedt plaats aan ongeveer 75 personen. Het dorpshuis, de gymzaal en de Nicolaaskerk zijn apart en samen te huur met een eigen parkeerterrein.De Stichting Dorpshuizen Westerland is houdt zich bezig met het instandhouden, het beheer en de exploitatie.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

32 Witte Kerkje, Wieringerwaard

Adres: Trambaan 1
Postcode: 1766 HG
Plaats: Wieringerwaard

512097

Bouwjaar: 1865
Bouwstijl: Eclectisch
Architect: onbekend

Eigenaar: Stichting Vrienden Rondom het Witte Kerkje

Cultuurhistorische bijzonderheden

Het Witte Kerkje is een op een terp gebouwde zaalkerk in een sobere eclectische bouwtrant. Samen met het Polderhuis is het Witte Kerkje het oudste gebouw van Wieringerwaard. In de kerkvloer liggen 17e-eeuwse zerken die afkomstig zijn van de voorganger van deze kerk. Het kerkgebouw is van cultuur- en architectuurhistorische waarde als merendeels gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een 19de eeuwse zaalkerk op het Noordhollandse platteland. De kerk heeft situationele waarde vanwege de beeldbepalende ligging op een terp in het dorp Wieringerwaard.

Gebruik & beheer

Het kerkje is in eigendom van de Stichting Vrienden Rondom het Witte Kerkje, en wordt gehuurd voor erediensten door de Hervormde Gemeente Wieringerwaard. Primair wordt het kerkje gebruikt voor culturele en maatschappelijk activiteiten, zoals muziek- en theatervoorstellingen.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

33 De Samenstroom, Wieringerwerf

Adres: Terpstraat 40
Postcode: 1771 AD
Plaats: Wieringerwerf

Bouwjaar: 1938
Bouwstijl: Traditionalistisch (Delftse School)
Architect: E.J. Rothuizen

Eigenaar: Protestantse Gemeente te Wieringerwerf/ Kreileroord

Cultuurhistorische bijzonderheden

De stedenbouwkundige vierhoek Brinkweg, Terpstraat, Sternstraat en Granpré Molièrestraat, met de verbindende Meeuwstraat zijn van cultuurhistorisch belang als goed voorbeeld van de vroege stedenbouwkundige aanleg (ontworpen door Granpré Molière) van Wieringerwerf. De Samenstroom is een belangrijk onderdeel van de bebouwing. De Samenstroom heeft tevens de hoogste toren in Wieringerwerf.

Gebruik & beheer

De Samenstroom wordt primair gebruikt voor religieuze diensten en vieringen. Daarnaast biedt de kerk ruimte aan maatschappelijke organisaties voor vergaderingen, en worden er cultureel-maatschappelijke evenementen georganiseerd voor de inwoners van Wieringerwerf, zoals de ontmoetingsdiners en de jaarlijkse veteranendag.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

34 Het Kompas, Wieringerwerf

Adres: Meeuwstraat 44
Postcode: 1771 AM
Plaats: Wieringerwerf

Bouwjaar: 1937
Bouwstijl: Interbellumarchitectuur
Architect: G. van Hoogevest & T. van Hoogevest

Eigenaar: Particulier

Cultuurhistorische bijzonderheden

De stedenbouwkundige vierhoek Brinkweg, Terpstraat, Sternstraat en Granpré Molièrestraat, met de verbindende Meeuwstraat zijn van cultuurhistorisch belang als goed voorbeeld van de vroege stedenbouwkundige aanleg (ontworpen door Granpré Molière) van Wieringerwerf. Het Kompas is een belangrijk onderdeel van de bebouwing.

Gebruik & beheer

De herbestemming van de Kompaskerk tot 15 huurappartementen is op dit moment in volle gang. De bouw is gestart rond september 2021. De oplevering zal plaatsvinden medio 2022.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

35 Christus Koningkerk, Wieringerwerf

Adres: Professor Granpré Molièrstraat 23
Postcode: 1771 AE
Plaats: Wieringerwerf

516098

Bouwjaar: 1940
Bouwstijl: Traditionalistisch (Delftse School)
Architect: H.M. Martens

Eigenaar (kerk): R.K. Parochie Wieringen & Wieringermeer

Cultuurhistorische bijzonderheden

De Christus Koningkerk is een zaalkerk met zadeldak en een vierkante toren op het westen. Het muurwerk is opgetrokken in roodgele baksteen met natuursteen op een aantal constructieve punten. De kerk is van cultuurhistorisch en architectonisch belang als gaaf bewaard voorbeeld van een markant kerkgebouw uit de beginperiode van de Wieringermeerpolder. Het object heeft situationele waarde vanwege de prominente stedenbouwkundige situering in de kern van Wieringerwerf.

Gebruik & beheer

De Christus Koningkerk te Wieringerwerf wordt gebruikt voor katholieke vieringen, zoals wekelijkse diensten, doop, vormsel, communie en begrafenissen. Daarnaast kunnen mensen uit de buurt iedere vrijdagochtend gratis een kopje koffie komen drinken.

< vorige volgende >

Terug naar overzicht

36 Lucaskerk, Winkel

Adres: Dorpsstraat 177
Postcode: 1731 RA
Plaats: Winkel

511059 1679

Bouwjaar: 1845
Bouwstijl: Waterstaatsstijl
Architect: ing. H.H. Dansdorp

Eigenaar (kerkgebouw): Verenigde Protestantse Gemeente Winkel

Cultuurhistorische bijzonderheden

De kerk met bijbehorend hek is van architectuur- en cultuurhistorische waarde als goed bewaard voorbeeld van een 19de eeuwse dorpskerk, naar ontwerp van een waterstaatsingenieur. De kerk heeft ensemblewaarde vanwege de beeldbepalende situering op een terp en de ligging in de as en als afsluiting van de Dorpsstraat. Waardevolle interieurkenmerken: de 17de-eeuwse preekstoel, de herenbank uit 1671, de 17de-eeuwse grafzerken, het in 1862 door Knipscheer gebouwde orgel, en het mechanisch torenuurwerk in de toren uit de 15de eeuw. Dit is mogelijk het oudste werkende torenuurwerk in Nederland. De windwijzer van de kerk heeft de vorm van een zeepaard.

Gebruik & beheer

De Lucaskerk is in gebruik voor religieuze diensten. Daarnaast worden er concerten en exposities georganiseerd door de Culturele Stichting Niedorp (CSN), en houdt de Stichting Maatschappelijke en Culturele Accommodaties Winkel (SMCAW) zich bezig met de verhuur van de kerk.

< vorige

Terug naar overzicht

